

ГОДИШЕН ДОКЛАД

НА НАЦИОНАЛНОТО БЮРО ЗА КОНТРОЛ НА
СПЕЦИАЛНИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА
ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ДЕЙНОСТ

2023

ДОКЛАД

НА НАЦИОНАЛНОТО БЮРО ЗА КОНТРОЛ НА
СПЕЦИАЛНИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА

ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ

2023
година

Основните предизвикателства пред надзорния орган в съвременните условия са свързани с навлизането на новите технологии при осъществяването на тайните способности за събиране на информация от специалните служби, обмяната на информация с международните им партньори, неактуализираното законодателство и технологичната обезпеченост. Трудностите за преодоляването им произтичат от необходимостта за намиране на баланса между обществения интерес, защита на националната сигурност и обществения ред в условията на усложнена международна обстановка и променена среда за сигурност и личния интерес, свързан с гарантирането на конституционните права на отделния гражданин, като основна ценност в демократичното общество.

С Уважение,

Пламен Колев

*Председател на Националното бюро за контрол на
специалните разузнавателни средства*

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes. The signature is positioned to the right of the typed name and title.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	6
ВЪВЕДЕНИЕ	9
I. СЪСТАВ НА НБКРС. ЗАСЕДАНИЯ И ПРИЕТИ РЕШЕНИЯ	10
II. ПРОЦЕДУРИ ПО ЗСРС	11
1. Органи по чл. 13 от ЗСРС.	13
1.1 Искания.	15
1.2 Материалноправни основания за използване на СРС.	19
1.3 Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС.	21
2. Органи по чл. 34н от ЗСРС.	29
2.1 Искания.	30
2.2 Материалноправни основания за използване на СРС.	30
3. Европейски прокурор. Европейски делегирани прокурори.	32
3.1 Искания.	33
3.2 Материалноправни основания за използване на СРС.	33
3.3 Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС.	33
4. Органи по чл. 15 от ЗСРС.	36
4.1 Разрешения.	37
4.2 Откази.	38
4.3 Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС.	40
5. Органи по чл. 20 от ЗСРС.	42
5.1 Оперативни способности.	43
5.2 Случаи, при които не е започнало прилагане на СРС.	46

5.3 Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС.	46
III. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА СРС, СЪХРАНЯВАНЕ И УНИЩОЖАВАНЕ НА ПРИДОБИТАТА ИНФОРМАЦИЯ	48
1. Веществени доказателствени средства.	49
2. Унищожаване на информацията, непослужила за изготвяне на ВДС.	51
3. Изготвяне на доклад до органа по чл. 15 от ЗСРС.	52
IV. ЗАЩИТА ПРАВАТА И СВОБОДИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ СРЕЩУ НЕЗАКОНОСЪОБРАЗНО ПРИЛАГАНЕ НА СРС	54
1. Сигнали за незаконосъобразно прилагане на СРС.	56
2. Производства по реда на ЗОДОВ и ЗДОИ.	57
V. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ. СТАНОВИЩА ПО ВНЕСЕНИ ЗАКОНОПРОЕКТИ В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ.	59
1. Работни срещи.	60
2. Становища по предложения за законодателни промени.	64
VI. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ	66
Международен обмен на информация. Участия в международни форуми и конференции на надзорни органи.	66
VII. ОРГАНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ	69
1. Структура на администрацията.	70
1.1 Обща администрация	70
1.2 Специализирана администрация	70
2. Финансова дейност. Бюджет и финансов контрол.	70
VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	72

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АП	Апелативна прокуратура
АС-София	Апелативен съд-София
ВДС	Веществени доказателствени средства
ВКП	Върховна касационна прокуратура (до влизането в сила на Закон за изменение и допълнение на КРБ, обн. ДВ. бр.106 от 22 Декември 2023г.)
ВКС	Върховен касационен съд
ВоАП	Военно-апелативна прокуратура
ВоАС	Военно-апелативен съд
ВоОП	Военно-окръжна прокуратура
ВоС	Военен съд
ВСС	Висш съдебен съвет
ГДБОП	Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“
ГДГП	Главна дирекция „Гранична полиция“
ГДНП	Главна дирекция „Национална полиция“
Гр.д.	Гражданско дело
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДАР	Държавна агенция „Разузнаване“
ДАТО	Държавна агенция „Технически операции“
ДВ	Държавен вестник
ДВС	Дирекция „Вътрешна сигурност“
ДКСИ	Държавна комисия по сигурността на информацията
ДП	Досъдебно производство
ЕДПРБ	Европейски делегирани прокурори в Република България
ЕС	Европейски съюз, Съюза
ЗАдв.	Закон за адвокатурата
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
ЗОДОВ	Закон за отговорността на държавата и общините за вреди

ЗСВ	Закон за съдебната власт
ЗСРС	Закон за специалните разузнавателни средства
ККССПИСРСДДЗЕС	Комисия за контрол на службите за сигурност, прилагането и използването на специалните разузнавателни средства и достъпа до данните по Закона за електронните съобщения, комисия в НС
КОНПИ	Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество
КПК	Комисия за противодействие на корупцията
КС на Република България	Конституционен съд на Република България
МВР	Министерство на вътрешните работи
МО	Министерство на отбраната
НБКРС, Бюрото, Националното бюро	Национално бюро за контрол на специалните разузнавателни средства
НК	Наказателен кодекс
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
НС	Народно събрание
ОДМВР	Областна дирекция на Министерството на вътрешните работи
ОП	Окръжна прокуратура
ОПГ	Организирана престъпна група
ОС	Окръжен съд
ПРБ	Прокуратура на Република България
РП	Районна прокуратура
СВП	Служба „Военна полиция“
СВР	Служба „Военно разузнаване“
СГП	Софийска градска прокуратура
СГС	Софийски градски съд
СДВР	Столична дирекция на вътрешните работи
СРС	Специални разузнавателни средства

Докладът за дейността на НБКРС през 2023 г. е изготвен в изпълнение на чл. 34б, ал. 7 от ЗСРС и е приет с решение от заседание, проведено на 30.05.2024 г., за представяне в Народното събрание.

ВЪВЕДЕНИЕ

Като независим надзорен орган Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства наблюдава процедурите по искане, разрешаване и прилагане на СРС, съхраняването и унищожаването на информацията, получена чрез тях и има за задача да защитава правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразното използване на СРС.

Националното бюро извършва тази дейност в съответствие с разпоредбите на Закона за специалните разузнавателни средства.

Независимостта в действията на Националното бюро при изпълнение на законово разписаните правомощия оказват решаваща роля за изпълнението на неговите задачи.

Надзорната дейност на НБКРС е фокусирана върху съответните органи по изготвяне на искания за използване на СРС, постановяване на разрешения или откази и даване на разпореждания за прилагането им. При осъществяване на функциите си НБКРС следи за съхраняването, унищожаването и използването на информацията, получена чрез СРС, за да гарантира защитата на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразното прилагане на СРС.

Наблюдението на процедурите се реализира чрез извършване на проверки на органите по чл. 13, чл. 34н, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС по разработена и утвърдена методика за наблюдение и контрол на процедурите, разписани в ЗСРС.

Националното бюро извършва проверки и по постъпили мотивирани сигнали от граждани за незаконосъобразно прилагане на СРС спрямо тях по утвърдени вътрешни правила, които включват изисквания по отношение на съдържанието на сигнала до НБКРС, ред за регистрирането му, ред за проверка на сигнала, както и реда и условията, при които гражданинът и институциите се уведомяват за резултата от извършената проверка.

В съответствие с разпоредбите на ЗСРС, НБКРС изпълнява своите функции и правомощия за постигане на целите на закона, а именно - да се гарантира прозрачност, проследимост и стабилност, както и да се намерят ефективни начини за защита и спазване на основните права и свободи на гражданите срещу незаконосъобразното използване на СРС.

Настоящият доклад съдържа статистически данни относно процедурите по искане, разрешаване, прилагане и използване на СРС, по съхраняване и унищожаване на получената информация чрез СРС и за изготвените ВДС, представени в таблици и диаграми, при съпоставка с предходни години. Представен е анализ на резултатите и констатираните в хода на извършените проверки проблеми и препоръки за тяхното отстраняване.

В доклада се съдържа информация за осъществените междуинституционални работни срещи, изготвени становища и предложения за законодателни промени, свързани с усъвършенстване на процедурите по ЗСРС и НПК, и за дейността по защита правата и свободите на гражданите. Представена е и информация за международното сътрудничество и участия в международни форуми през 2023 г. Приоритетите в работата на НБКСРС са изведени в заключителния раздел.

Националното бюро изпълнява заложените цели при спазване на основните принципи на законност, обективност, безпристрастност, публичност и прозрачност.

Важна цел за настоящия състав на НБКСРС е поддържане на добър междуинституционален диалог с органите на законодателната, съдебната и изпълнителната власт, както и с неправителствения сектор за утвърждаване и усъвършенстване на добрите практики, установени след създаването на НБКСРС.

I. СЪСТАВ НА НБКСРС. ЗАСЕДАНИЯ И ПРИЕТИ РЕШЕНИЯ

Националното бюро е юридическо лице със седалище в гр. София и е първостепенен разпоредител с бюджет. На 21.12.2018 г., с решение на 44-то Народното събрание, са избрани председател на НБКСРС, заместник-председател и трима членове за срок от 5 години. От второто полугодие на 2021 г. до настоящия момент Националното бюро функционира в непълнен състав: председател - Пламен Колев, и членове - Огнян Атанасов, Илия Ганев и Огнян Стоичков.

През 2023 г. НБКСРС е провело 41 заседания. Приети са общо 735 решения.

През отчетния период с решения на НБКСРС бяха извършени общо 287

проверки на органите по чл. 13, чл. 34н, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС (за сравнение през 2022 г. са били извършени 287, през 2021 г. са били извършени 569, през 2020 г. са били извършени 240 проверки, а през 2019 г. - 230 проверки), от които 214 комплексни проверки за дейността по ЗСРС, една инцидентна проверка и 72 проверки по сигнали на граждани ствърдения, че по отношение на тях са прилагани неправомерно СРС.

През 2023 г. СРС са прилагани спрямо 2493 лица и по 61 процедури по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС.

II. ПРОЦЕДУРИ ПО ЗСРС

Използването на СРС е оправдано в ограничен кръг от случаи, при разследване на тежки умишлени престъпления или престъпления, свързани със защитата на националната сигурност. Те се осъществяват без знанието на засегнатото лице и доколкото представляват значително посегателство върху личната сфера, налагат използването им само при необходимост, субсидиарно спрямо другите оперативно-издирвателни и доказателствени способности – ако обстоятелствата не могат да бъдат установени по друг начин или установяването им е свързано с изключителни трудности. Законът урежда ефективен предварителен, текущ и последващ контрол както от органите, разрешаващи прилагането на СРС, така и от органите, прилагащи СРС, което съответства на принципите, заложи в Конституцията на Република България и международните договори, с които се гарантира защита правата на гражданите.

Годишен доклад 2023

ОРГАНИ ПО ЧЛ. 13 ОТ ЗСРС

1. Органи по чл. 13 от ЗСРС

Право да искат използване на СРС и да използват събраните чрез тях данни и изготвените ВДС, съобразно тяхната компетентност, имат:

чл. 13, ал. 1 от ЗСРС:

- ✓ структури на МВР: ГДНП, ГДБОП, ГДГП, ДВС, ОДМВР;
- ✓ структури на ДАНС: специализирани дирекции, (с изключение на дирекция „Технически операции“), териториални дирекции и самостоятелни териториални отдели;
- ✓ служба „Военно разузнаване“ към министъра на отбраната;
- ✓ служба „Военна полиция“ към министъра на отбраната;
- ✓ Държавна агенция „Разузнаване“;
- ✓ окръжните прокуратури – за тежки умишлени престъпления Глава трета, раздел III от Особената част на НК;
- ✓ специализирана дирекция „Противодействие на корупцията“ в Комисията за противодействие на корупцията.

чл. 13, ал. 2 от ЗСРС:

- ✓ наблюдаващият прокурор по образувано досъдебно производство;
- ✓ европейският прокурор по дела от компетентност на Европейската прокуратура съгласно Регламент (ЕС) 2017/1939;
- ✓ европейският делегиран прокурор по дела от компетентност на Европейската прокуратура съгласно Регламент (ЕС) 2017/1939.

чл. 13, ал. 3 от ЗСРС:

- ✓ административният ръководител на Софийската апелативна прокуратура (или от оправомощен от него заместник) – за престъпления, осъществени от съдия, прокурор или следовател, включително и за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ административният ръководител на Военно-апелативната прокуратура (или от оправомощен от него заместник) – за престъпления, осъществени от съдия, прокурор или следовател, с участието на военнослужещ, включително и за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ заместникът на главния прокурор при Върховната касационна прокуратура (изм., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) – за престъпления, осъществени от председателя на Софийския апелативен съд, на Военно-апелативния съд или от техен заместник;

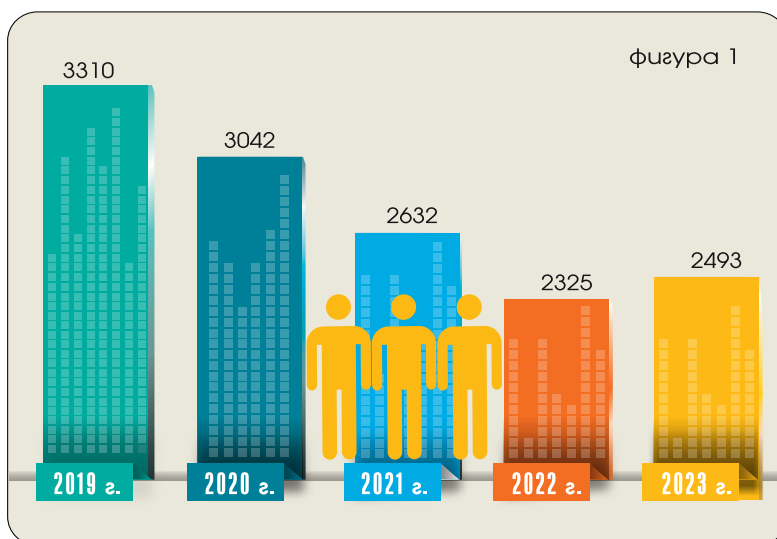
- ✓ министърът на вътрешните работи или писмено оправомощеният от него главен секретар на МВР – за престъпления, осъществени от съдия, прокурор или следовател, както и за престъпления, осъществени от председателя на Софийския апелативен съд, на Военно-апелативния съд или от техен заместник включително и за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от Наказателния кодекс;
- ✓ председателят на Държавна агенция „Национална сигурност“ или писмено оправомощеният от него заместник-председател – за престъпления, осъществени от съдия, прокурор или следовател, както и за престъпления, осъществени от председателя на Софийския апелативен съд, на Военно-апелативния съд или от техен заместник, включително и за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ председателят на Комисията за противодействие на корупцията или писмено оправомощеният от него заместник-председател – за престъпления, осъществени от съдия, прокурор или следовател, както и за престъпления, осъществени от председателя на Софийския апелативен съд, на Военно-апелативния съд или от техен заместник, включително и за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК.

чл. 13, ал. 4 от ЗСРС:

- ✓ главният прокурор на Република България (или от оправомощен от него заместник) – за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ председателят на ДАНС (или от оправомощен от него заместник) – за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ председателят на ДАР (или от оправомощен от него заместник) – за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ директорът на СВР (или от оправомощен от него заместник) – за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК;
- ✓ главният секретар на МВР – за предотвратяване на престъпления по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто, чл. 110, ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от НК.
- ✓ Върховната касационна прокуратура (изм., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) като орган по чл. 34н от ЗСРС – при получаване на молба за правна помощ от чужда държава с искане за продължаване на трансгранично наблюдение от територията на други държави на територията на Република България от служители на молещата държава.

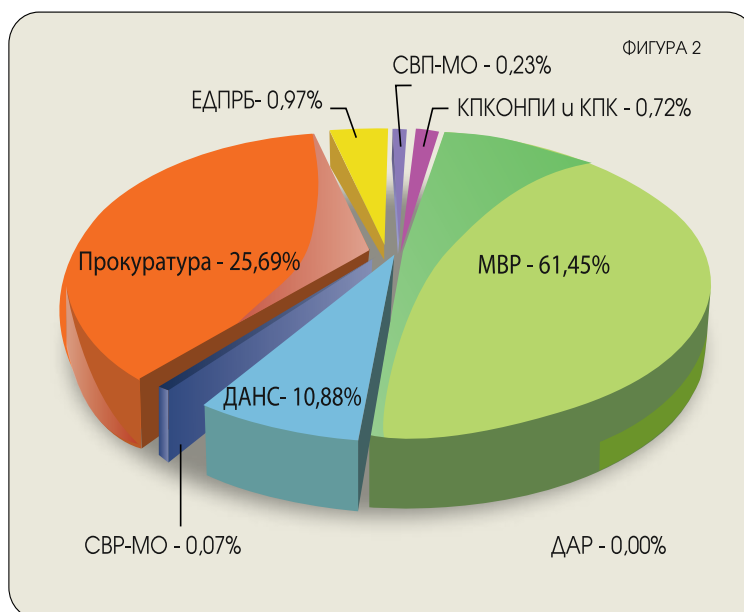
1.1. Искания

През 2023 г. са използвани СРС по отношение на 2493 лица. За сравнение: през 2022 г. лицата са били 2325, през 2021 г. - 2632, през 2020 г. - 3042, а през 2019 г. - 3310. (фиг. 1)

През 2023 година относителният дял на заявителите към общия брой инициирани процедури е:

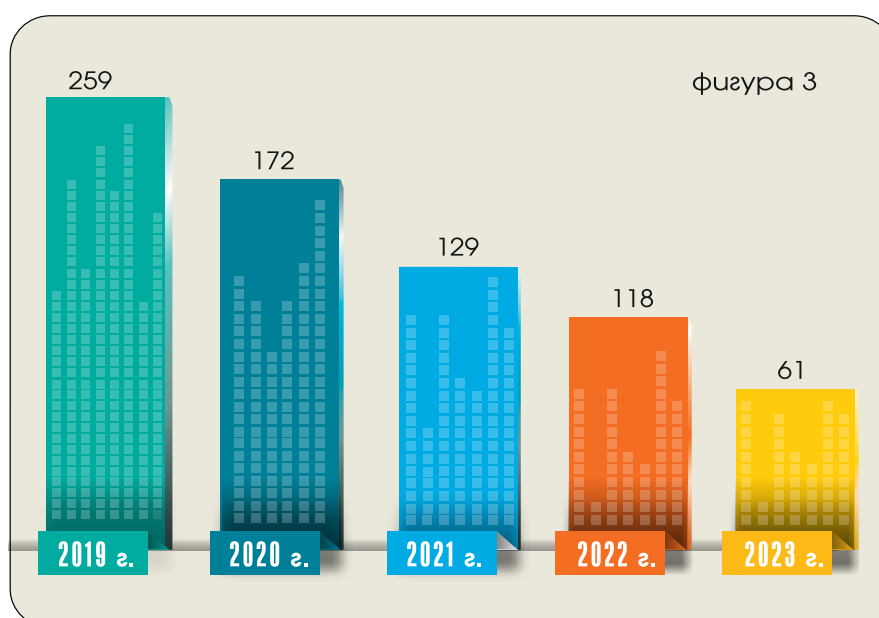
МВР - 61,45 %, ПрБ - 25,69 %, ДАНС - 10,88 %, ЕДПРБ - 0,97 %, КПКОНПИ и КПК - 0,72 %, СВР-МО - 0,23 %, СВР-МО - 0,07 %, ДАР - 0,00 %. (фиг. 2)

Структура	Относителен дял на процедурите в сравнение с предходни години, в проценти (%)				
	2023 г.	2022 г.	2021 г.	2020 г.	2019 г.
МВР	61,45	62,83	53,08	51,12	53,73
ПРБ	25,69	23,62	33,86	36,98	37,95
ДАНС	10,88	11,27	10,02	7,28	5,69
ЕДПРБ	0,97	1,04	0,09	-	-
КПКОНПИ и КПК	0,72	0,85	0,59	3,48	2,43
СВП-МО	0,23	0,40	0,02	0,22	0,20
СВР-МО	0,07	0	0	0	0
ДАР	0	0	0	0	0

Сравнението на данните показва, че иницирираните процедури от органите на МВР и прокуратурата са над 88 % от общия брой.

В 61 случая¹ СРС са използвани по процедура по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС за установяване самоличността на лица, за които е имало данни и основание да се предполага, че подготвят, извършват или са извършили тежко умишлено престъпление от изброените в закона. (фиг. 3)

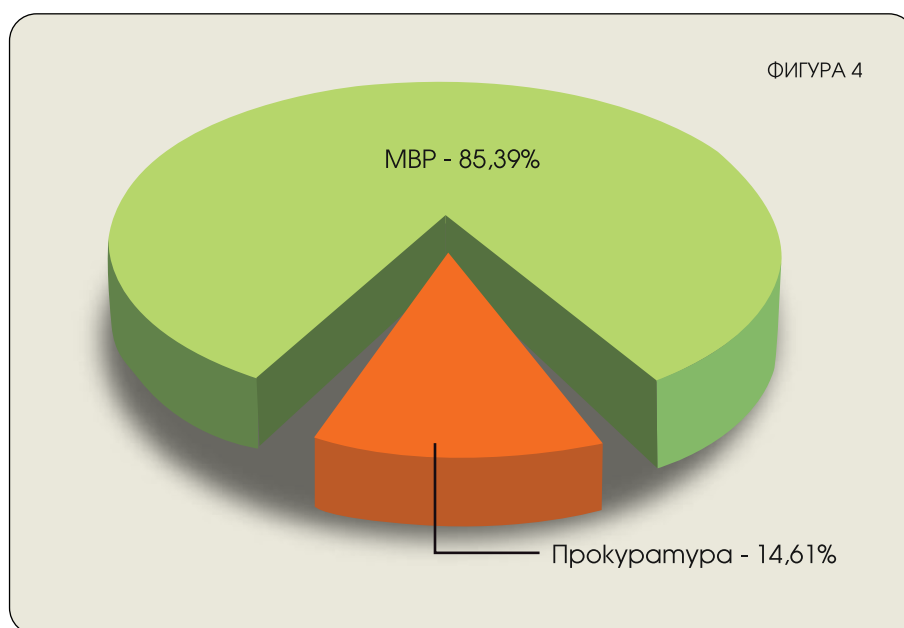

Съпоставяйки данните през последните няколко години се наблюдава намаляване на случаите при използване на тази процедура.

¹ По данни на органите по чл. 20 от ЗСРС.

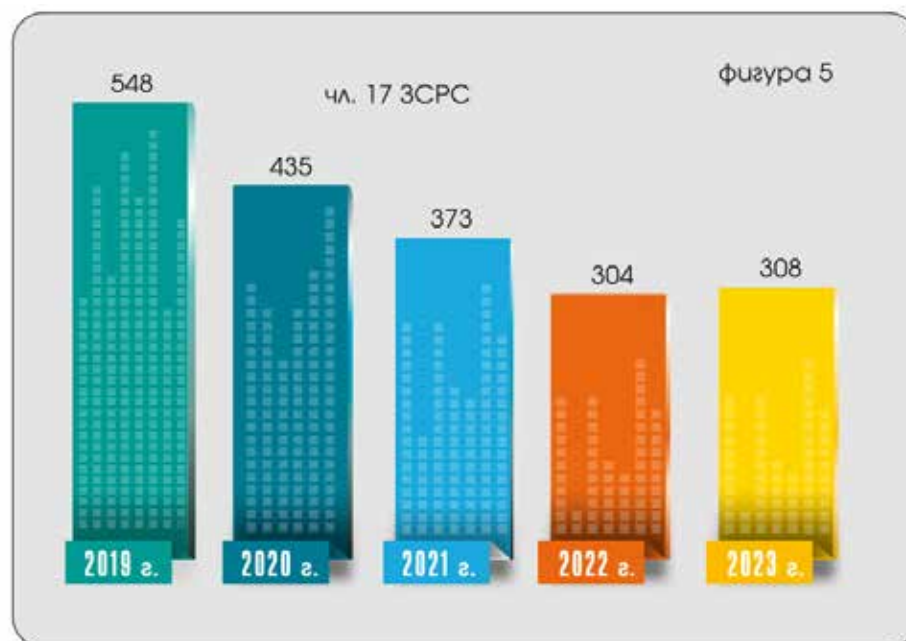
През 2023 г. процедурите по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС се разпределят между органите по чл. 13 от ЗСРС в следното съотношение: МВР – 85,39 % (при 80,51 % през 2022 г., 74,42 % през 2021 г., 85,78 % през 2020 г., 85,82 % през 2019 г.); прокуратура – 14,61 % (при 12,71 % през 2022 г., 24,03 % през 2021 г., 12,28 % през 2020 г., 13,70 % през 2019 г.); ДАНС – 0 % (при 5,93 % през 2022 г., 1,55 % през 2021 г., 1,78 % през 2020 г., 0,48 % през 2019 г.); СВП–МО – 0 % (при 0,85 % през 2022 г., 0 % през 2021 г.). (фиг. 4)

През 2023 г. ДАНС, СВП–МО, ДАР, СВР-МО и КПКОНПИ/КПК не са изготвяли искания по процедури по чл. 12, ал.1, т. 4 от ЗСРС.

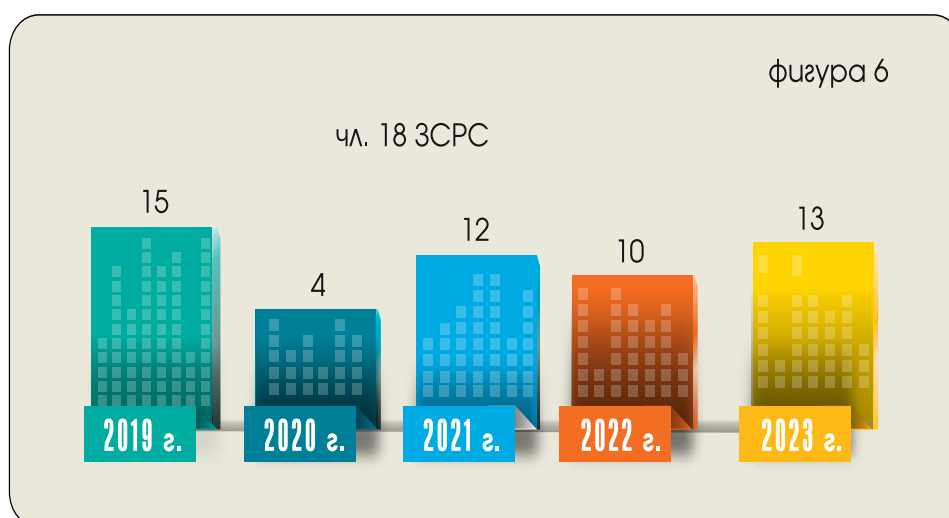
Видно от диаграмата, структурите на МВР са тези, които най-често използват СРС с цел установяване самоличността на лица и за разкриване извършителите на престъпления.

През 2023 г. по 308 процедури (12,06 % от общия брой) прилагането на СРС е започнало по реда и при условията на чл. 17 от ЗСРС (за сравнение: 304 процедури или 13,08 % през 2022 г., 373 процедури или 13,51 % през 2021 г., 435 или 14,38 % през 2020 г., 548 или 16,56 % през 2019 г.). (фиг. 5)

През 2023 г. при 13 процедури (0,51 % от общия брой) прилагането е започнало при условията на чл. 18 от ЗСРС (10 процедури или 0,39 % през 2022 г., 12 процедури или 0,43 % през 2021 г., 4 процедури или 0,13 % през 2020 г., 15 процедури или 0,45 % през 2019 г.).

При две от процедурите през 2023 г., в които прилагането е започнало при условията на чл. 18 от ЗСРС, съдът е дал разрешение и е потвърдил извършените действия до момента на разрешаването, а в останалите 11 случая органът по чл. 15 от ЗСРС не е дал разрешение и е разпоредил унищожаване на събраната информация. (фиг. 6)

През 2023 г. органите по чл. 13 от ЗСРС са изготвили 4340 искания и СРС са прилагани спрямо 2493 лица и по 61 процедури за установяване на лица.

За сравнение, през 2022 г. спрямо 2325 лица и по 118 процедури по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС са изготвени 4331 искания, през 2021 г. - 2761 процедури по 4580 искания, през 2020 г. - 3196 процедури по 5368 искания, през 2019 г. - 3569 процедури по 6039 искания.

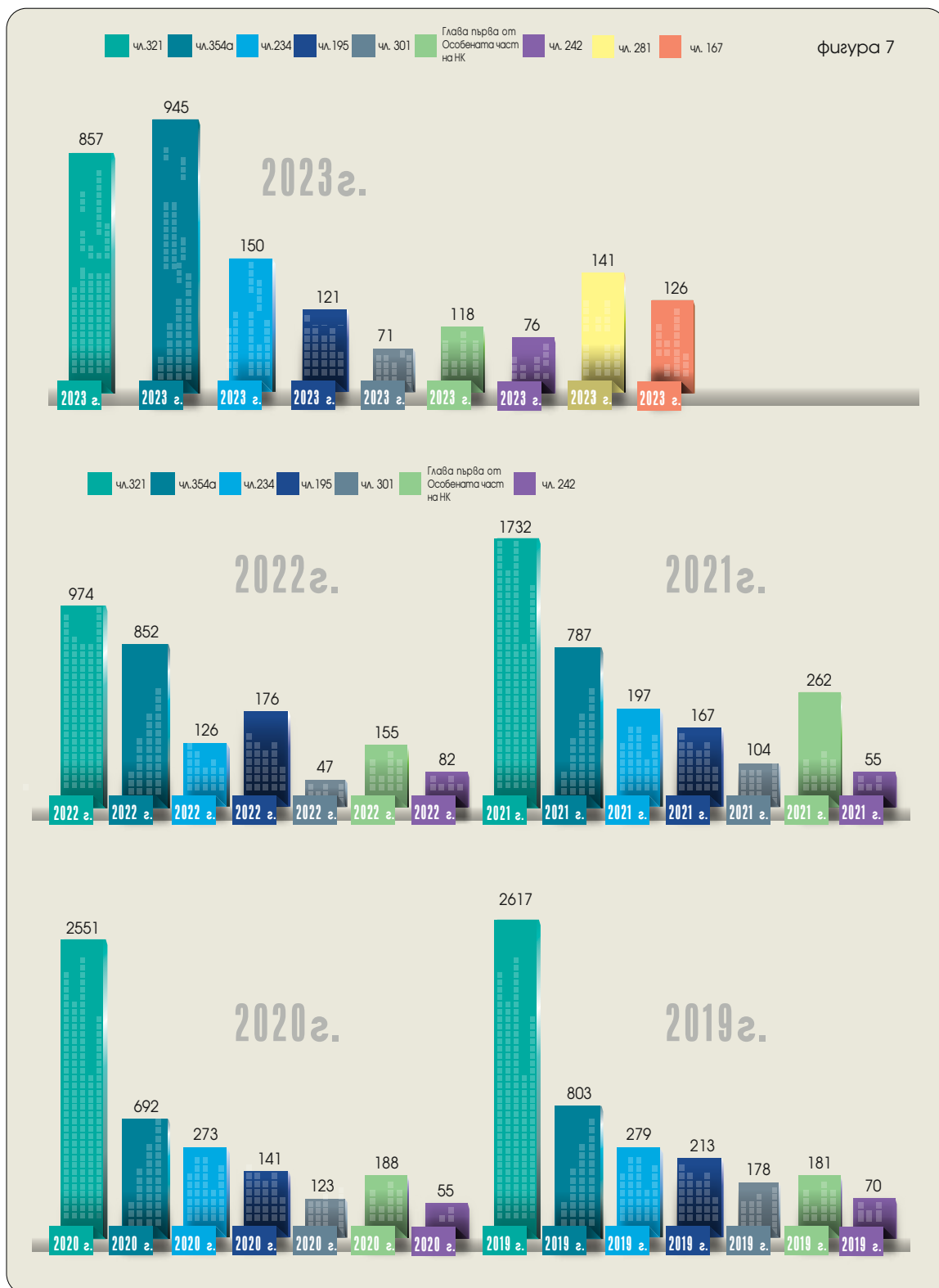
Видно от данните, през последните пет години, процедурите и исканията през 2023 г. са се увеличили спрямо тези от 2022 г. - процедурите са се увеличили със 111, а исканията - с 9. Спрямо останалите години исканията и процедурите са намалели - в сравнение с 2021 г. процедурите са намалели с 207, а исканията - с 240, в сравнение с 2020 г. процедурите са намалели със 642, а исканията - с 1028, а в сравнение с 2019 г. процедурите са намалели с 1042, а исканията - с 1699.

1.2. Материалноправни основания за използване на СРС

Съгласно разпоредбата на чл. 3, ал. 1, използване на СРС е допустимо само когато това се налага за предотвратяване, разкриване или разследване на тежки умишлени престъпления, изрично посочени в закона, респ. в чл. 172, ал. 2 от НПК.

През 2023 г. СРС са използвани най-често за престъпления по чл. 354а НК (наркотични вещества) - 945 случая, чл. 321 НК (ОПГ) - 857 случая, чл. 234 НК (акцизни стоки) - 150 случая, чл. 195 НК (кражби) - 121 случая, чл. 301 НК (подкуп) - 71 случая, чл. 242 (престъпления против митническия режим) - 76 случая, по глава първа от особената част на НК - 118 случая, чл. 281 НК (трафик на хора) - 141 случая, чл. 167 НК (изборни престъпления) - 126 случая.² (фиг. 7)

² По обобщени данни от ВСС.

Фиг. 7. Използването на СРС за разкриване на тежки умишлени престъпления за периода 2019 г. – 2023 г.

Престъпленията, за които най-често са искани и разрешени СРС през периода 2019 г. - 2023 г., са следните:

Престъпления по НК	2023 г.	2022 г.	2021 г.	2020 г.	2019 г.
чл. 354а	945	852	787	692	803
чл. 321	857	974	1732	2551	2617
чл. 301	71	47	104	123	178
чл. 234	150	126	197	273	279
чл. 242	76	82	55	55	70
чл. 195	121	176	167	141	213
глава първа от НК	118	155	262	188	181

През 2023 г. отново с най-голям дял са престъпленията по чл. 354а от НК (като самостоятелно престъпление) и по чл. 321 (във връзка с различни вторични престъпления, осъществявани от ОПГ, в т.ч. по чл. 354а от НК), съставляващи над 51% от общо разрешените СРС, съответно – 945 разрешения по чл. 354а от НК и 857 разрешения по чл. 321 от НК. Значителен ръст имат исканията за използване на СРС за предотвратяване, разкриване или разследване на престъпленията по чл. 281 и чл. 167 от НК.

1.3. Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС

В хода на извършените от НБКРС проверки през 2023 г. беше констатирано, че в резултат от постоянното взаимодействие с органите по чл. 13 от ЗСРС, даваните задължителни указания, проведените срещи с ръководните административни органи, с оперативните работници и отделните заявители са преодолели нарушенията, установени в предходни години и такива се допускат във все по-малко случаи. Наложили са се добри практики, с които се подобрява режимът при изготвяне на искания за използване на СРС и контролът по законосъобразността им, осъществяван от административните ръководители. Националното бюро отчита като положителна създадената в МВР организация за недопускане използването на СРС от различни структури на министерството спрямо едно и също лице за различни престъпления, с цел спазване на законово регламентираният срок. Изготвени са указания, утвърдени от министъра на вътрешните работи, които максимално да гарантират прилагането на процедурите, разписани в ЗСРС.

Макар и в по-малка степен, някои органи по чл. 13 от ЗСРС (чл. 172, ал. 1 от НПК) продължават да допускат нарушения на законовите изисквания при изготвяне на исканията за използване на СРС – същите пропуски са констатирани и при проверките от НБКСРС в предходните години. Те са послужили органите по чл. 15 от ЗСРС да постановяват откази за използване на СРС и се изразяват в следното:

✓ *Изготвяне на искания от некомпетентен орган:*

- при образувани ДП искания за използване на СРС са изготвени от директор на ОДМВР или директор на ГДБОП. В исканията не се посочват данни, че са налице образувани ДП, но съдът е установил, че има такива от материалите по делото и е отказал да даде разрешения за използване на СРС. Съгласно разпоредбата на чл. 13, ал. 2 от ЗСРС (чл. 173, ал. 1 от НПК), при образувани ДП компетентен да иска използването на СРС е наблюдаващият прокурор;

- за престъпления по Глава трета, раздел III от Особената част на НК са изготвени искания от директори на ОДМВР или от прокурор от районна прокуратура вместо от окръжен прокурор, каквато е разпоредбата на чл. 13, ал. 1, т. 6 от ЗСРС;

- в искане за използване на СРС е посочено, че престъплението е извършено от ОПГ, а искането е отправено от наблюдаващ прокурор от районна прокуратура. Престъпленията по чл. 321 от НК са подсъдни като първа инстанция на окръжните съдилища, респ. на СГС;

- по някои искания не са ангажирани доказателства относно срока за извършване на разследването, съгласно изискванията на чл. 234 от НПК. Не е приложено постановление по чл. 234, ал. 3 от НПК за продължаване срока на разследване в случаите на правна и фактическа сложност на делото. Така съдията не е наясно дали разрешеният срок за прилагане на СРС няма да излезе от рамките на воденото ДП, а получените резултати извън срока на ДП нямат доказателствена стойност.

✓ *Внасяне на искания пред некомпетентен орган:*

- в един случай е констатирано внасяне на искане за използване на СРС пред некомпетентен съд за разкриване на престъпление с участието на

военнослужещ. Съдът е постановил отказ, след което органът по чл. 13, ал. 1 от ЗСРС е внесъл искането си пред компетентния военен съд;

- в искания не се сочат данни за местоизвършване на престъплението – няма данни, че извършеното престъпление е в района на съответния окръжен съд. Това води до невъзможност органът по чл. 15, ал. 1 от ЗСРС (чл. 174, ал. 1 от НПК) да прецени дали е компетентен да даде разрешение за използване на СРС, защото не е спазена териториалната компетентност на съда, пред който е внесено искането.

✓ *Липса на пълно и изчерпателно посочване на фактите и обстоятелствата, даващи основание да се предполага, че се подготвя, извършва или е извършено тежко умишлено престъпление от изброените по чл. 3, ал. 1 от ЗСРС, които налагат използването на СРС:*

- внасяне на немотивирани искания – в описателната част липсват изложени достатъчно факти и обстоятелства или оперативна информация, съгласно изискванията на чл. 14, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗСРС;

- в искания не е посочено за разследването на кое от описаните престъпления се налага използването на СРС – наведени са доводи, нямащи нищо общо с материалноправните състави на престъпленията, за които е образувано наказателното производство и за които лицето е привлечено като обвиняем. В мотивите са изложени хипотези за евентуално осъществени престъпни състави по Глава първа от Особената част на Наказателния кодекс, които са различни от престъпните състави, за разследването на които е образувано досъдебното производство. Исканията съдържат противоречива информация и не са мотивирани относно състава на престъплението за което се иска използване на СРС.

- в искания за използване на СРС дейността на ОПГ е описана най-общо, липсва конкретика. В обстоятелствената част на искането не е обоснован белегът „трайност“ на сдружението ОПГ;

- макар в искания подробно да е описана фактичката обстановка, в представените материали на съдията липсват доказателства за осъществените престъпни състави от НК, за които се иска използване на СРС – от предоставените материали към искането не се доказва твърдяната престъпна дейност;

- в мотиви на искания са описани престъпления по един текст от закона, а се твърди, че се търси наказателна отговорност от лицата по друг текст от НК;

- посочват се състави от НК, които не попадат в разпоредбата на чл. 3, ал. 1 от ЗСРС (чл. 172, ал. 2 от НПК) или не са посочени конкретните алинеи на основния престъпен състав;

- не се описват факти, които се отнасят до обективните признаци на посочения престъпен състав от Особената част на НК – престъплението, за което е образувано досъдебното производство, не попада в предметния обхват на нормата на чл. 3, ал. 1 от ЗСРС (чл. 172, ал. 2 от НПК);

- не се сочи за кой състав на чл. 321 от НК се отнася искането за използване на СРС.

✓ *Не се посочват извършените до момента действия:*

- в един съдебен район продължава масовата практика да се иска използване на СРС по преписки на предварителен отчет. От представените на съдията материали се установява, че преписките на предварителен отчет са открити няколко дни преди датата на изготвяне на исканията за използване на СРС на базата на непроверена информация, получена от оперативни беседи с посочените в исканията лица. Не са събрани допълнителни данни за лицата, справка за осъществената престъпна дейност, назначаване на съдебна експертиза и други.

- не са изчерпани всички останали способности за събиране на доказателства (оперативно-издирвателни мероприятия по ЗМВР, ЗДАНС, ЗВР и ЗПК, или способности за доказване по раздел от I до VIII от Глава четиринадесета от НПК) за установяване на факти и обстоятелства или за събиране на доказателства. В искания не се защитава убедително тезата, че необходимите данни не могат да бъдат събрани по друг начин и/или че събирането им ще бъде съпроводено с изключителни трудности. Разкриването на твърдяната престъпна дейност следва да се осъществява с конвенционални методи, тъй като по този начин могат да се придобият и приобщат данни, годни да послужат като доказателство за конкретното престъпление.

✓ *Липса на данни за съпричастност на лицето, за което се иска използване на СРС към твърдяната престъпна дейност:*

- в немалко случаи е констатирано, че органите по чл. 13 от ЗСРС (чл. 173 от НПК) не посочват връзката, съпричастността на лицето, за което искат използване на СРС, с твърдяната престъпна дейност.

- от получените резултати от приложени СРС не е установена съпричастност на магистрат към твърдяната престъпна дейност. На това основание са постановени откази и за другите участници в престъпната дейност, тъй като този съд вече не се явява компетентен по смисъла на чл. 15, ал. 4 от ЗСРС (чл. 174, ал. 5 от НПК).

✓ *Липса на установъчни данни за обектите, спрямо които се иска използването на СРС:*

Липсва индивидуализация на обектите, когато се иска прилагане на способа по чл. 8 от ЗСРС. Не се конкретизира къде ще се прилага способът по чл. 8 от ЗСРС, както и каква е връзката между контролираното лице и обекта, в който ще се прониква. Не се конкретизира собствеността или ползването на обекта, в който ще се прониква. Не се сочи каква е необходимостта от проникването.

След проведената работна среща с органите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС се констатира намаляване на случаите, при които не се индивидуализират обектите, за които се иска прилагане на способа по чл. 8 от ЗСРС. Повишен е съдебния контрол, респ. са постановени откази при установяване на такива случаи.

✓ *В искания за използване на СРС не се изпълнява изискването на чл. 14, ал. 1, т. 4 от ЗСРС (чл. 173, ал. 2, т. 5 от НПК) за мотивиране на искания първоначален срок от 2 месеца:*

- в някои искания не се сочи първоначалната дата, от която да започне прилагането, което е дало основание на съдиите да постановят откази;

- установени са искания, с които се надвишава максимално допустимия срок за прилагане на СРС;

- по едно искане първоначално са разрешени способите по чл. 5,

чл. 6 и чл. 7 от ЗСРС за срок от 2 месеца. Като допълнение са поискани и способите по чл. 10б и чл. 10в от ЗСРС за срок от 2 месеца, т.е. извън срока на даденото първоначално разрешение. Общият срок за прилагане на СРС не е надвишен, но НБКСРС приема, че тази практика не е добра – допълнението с нови оперативни способности или с новооткрити комуникатори следва да бъде в рамките на първоначално разрешенния срок или да се изготви ново искане след изтичането му.

✓ *В искания за продължаване срока на прилагане на СРС не се посочват резултатите получени от приложените СРС по първоначалните искания:*

- в искания за продължаване срока за прилагане на СРС не са посочени получени резултати от приложени СРС, каквото е изискването на чл. 21, ал. 3 от ЗСРС. В тези случаи съдиите приемат, че прилагането не е дало резултат и може да се направи извод, че такъв няма да се постигне с продължаване срока на прилагане. В предоставените на съда материали има анализи на резултатите, но същите не са отразени в исканията, което е дало основание за постановяване на откази за продължаване срока за прилагане на СРС;

- в някои искания за продължаване срока на прилагане на СРС се съдържа само откъслечна информация за резултатите от използвани СРС в предходен период и значителна част от изложената информация очевидно е била придобита чрез други способности;

- при някои органи по чл. 13, ал. 1 от ЗСРС продължава практиката в искания-продължения буквално да се възпроизвеждат получени резултати от приложени СРС.

✓ *Липсват мотиви за оперативните способности, които следва да се приложат:*

- в един съдебен район във всички искания за използване на СРС се иска използването на оперативните способности от чл. 5 до чл. 10 от ЗСРС, без да се мотивират същите и какви резултати се очаква да бъдат постигнати с тях. Не се посочва къде ще се прилагат (за чл. 5, чл. 6 и чл. 7 от ЗСРС), къде ще се прониква или каква кореспонденция ще се проверява (за чл. 8 и чл. 10 от ЗСРС) или какво ще се белязва (за чл. 9 от ЗСРС), но съдията е разрешил прилагането им.

На проведените работни срещи с представителите на органите

по чл. 15 от ЗСРС се възприе позицията на НБКРС за мотивиране на всеки поискан оперативен способ, за да може съдията да прецени дали чрез него биха се постигнали търсените резултати, доколкото е допустимо и целесъобразно неговото използване с оглед прякото навлизане в личната сфера на контролираното лице.

- в началото на исканията се посочват едни оперативни способности, а в съдържателната част са мотивирани други способности. Съдът разрешава само тези, посочени в началото на исканията;

- не се посочва какви резултати се очаква да бъдат постигнати чрез прилагане на исканите оперативни способности.

✓ *Липса на мотиви за невъзможността необходимите данни да бъдат събрани по друг начин:*

В някои искания не са посочени мотиви необходимите данни да бъдат събрани по друг начин или описание на изключителните трудности, с които е свързано събирането им – чл. 14, ал. 1, т. 7 от ЗСРС (чл. 173, ал. 2, т. 6 от НПК). Неспазването на това изискване на закона е дало основание на съдиите да постановят откази за използване на СРС.

✓ *В някои искания за използване на СРС липсва писмено уведомяване на административния ръководител на съответната прокуратура преди подаване на искането, съгласно разпоредбата на чл. 173, ал. 1, изр. 2 от НПК (чл. 13, ал. 5 от ЗСРС).*

✓ *Липса на декларация – констатиран е един случай, при който към искането за използване на СРС не е приложено писменото съгласие от лицето по чл. 12, ал. 3 от ЗСРС (чл. 173, ал. 5 от НПК).*

Констатираните нарушения на законовите изисквания са дали основание на органите по чл. 15 от ЗСРС (чл. 174, ал. 1 от НПК) да постановят откази за прилагане на СРС. В настоящия анализ са отразени и допуснатите пропуски, които макар и да не влияят на законосъобразността на процедурите по ЗСРС, НБКРС счита, че следва да бъдат коригирани. Изложените нарушения и пропуски са били констатирани при проверки и в предходни години, макар броят им чувствително да е намалял.

Следва да се отбележи, че някои органите по чл. 13 от ЗСРС (чл. 173 от НПК), следствие на подобрената организация, изцяло са преодолели

допускането им. Това е положителен резултат от дейността на НБКСРС, даваните указания и становища, комуникацията с административните ръководители на съответните структури, изготвящи исканията за използване на СРС. Националното бюро ще продължи работата си в тази насока, с цел недопускане нарушения на процедурите по ЗСРС.

Като резултат от доброто взаимодействие с органите, имащи право да искат използване на СРС, Националното бюро подкрепя предприетите действия по стриктното спазване изискванията на закона, изразяващи се в следното:

- от страна на административни ръководители са предприети мерки СРС да се използват само като краен способ за събиране на ВДС;
- на прилагащата структура се предоставят актуални данни за самоличността на лицата и обектите, съгласно разпоредбата на чл. 23 от ЗСРС;
- в искания за допълване с комуникатори заявителите са посочили, че макар същите да са собственост на трети лица, те се ползват от контролираните субекти;
- в искания за продължаване срока на прилагане се посочват в аналитичен вид получените резултати от вече приложени СРС;
- предприемат се действия по своевременно прекратяване на СРС по отношение на комуникатор, за който се установява, че не се ползва от контролираното лице;
- изготвят се подробни доклади – освен минималните законови изисквания, в тях се отразяват и обобщени данни от получени резултати от прилагани СРС, кои оперативни способности са били приложени, кои способности не са били прилагани, както и причините за това.

Националното бюро отчита подобряване работата при изготвяне на исканията за използване на СРС, подкрепя предприетите действия от административните ръководители за недопускане нарушения на процедурите по ЗСРС и ще продължи да следи за спазване законовите изисквания, което гарантира защитата правата и свободите на гражданите срещу неправомерно използване на СРС.

При получаване на молба за правна помощ от чужда държава с искане за продължаване на трансгранично наблюдение от територията на други държави на територията на Република България от служители на молещата държава Върховната касационна прокуратура (изм., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) се произнася по молбата и ако я допусне за изпълнение, внася писмено мотивирано искане за разрешение до председателя на Софийския градски съд или до оправомощен от него заместник-председател. Председателят на СГС или оправомощен от него заместник-председател незабавно дава писмено разрешение за извършване на трансграничното наблюдение или отказва извършването му, като мотивира своя отказ. Разрешението се изпраща чрез Върховната касационна прокуратура прокуратура (изм., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) на компетентните органи на молещата държава, за което се уведомяват компетентните български органи.

2. Органи по чл. 34н от ЗСРС

2.1. Искания

Съгласно разпоредбата на чл. 34и от ЗСРС, специални разузнавателни средства могат да се използват и когато това е предвидено в международен договор, по който Република България е страна и е влязъл в сила, за предотвратяване и разследване на престъпления, които изрично са посочени в международния договор, по силата на който се допуска тяхното използване. Резултатите, получени чрез такива СРС, могат да бъдат използвани както за целите на международната правна помощ, така и за целите на провеждано разследване на територията на страната ни.

2.2. Материалноправни основания за използване на СРС

През 2023 г. няма процедури по искане, разрешаване и прилагане на СРС по реда на чл. 34н от ЗСРС. Като причина за това може да е отразяваната и в предишните доклади на НБКСРС разнородна практика относно разрешаване прилагането на СРС по искане на чуждестранни разследващи органи, изразяваща се в спецификата на всеки отделен случай, както и на различното законодателство в тази област в държавите от ЕС - разлика в престъпленията, за които е допустимо да се прилагат СРС.

От Прокуратурата на Република България са направени някои предложения за усъвършенстване на нормативната уредба, изразяващи се в следното:

✓ да се обсъди възможността за по-добро хармонизиране на текстовете на ЗСРС, в частност на чл. 34н, с този на чл. 40 от Конвенцията за прилагане Споразумението от Шенген (Конвенцията). Да бъде разписано по по-ясен начин дали Конвенцията създава годна основа за прилагане на трансгранично наблюдение при молба за правна помощ при отсъствието на препратка към чл. 40 от Конвенцията в съответното приложение към Протокола относно условията и договореностите за приемането на Република България и Република Румъния в Европейския съюз.

От Прокуратурата считат, че би било полезно да се разграничи трансграничното наблюдение при условията на полицейско сътрудничество между държави-членки на ЕС и при изпълнение на молби за правна помощ

на съдебни органи, основани на Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите от ЕС, включително и от гледна точка на разпределението на компетентността.

✓ в заглавието и в първите три разпоредби на Глава четвърта „б“ от ЗСРС, в членове от 34и до 34л, да се посочи, че в условията на международно правно сътрудничество по наказателни дела ЗСРС е приложим и при изпълнение на Европейската заповед за разследване, а не само при молби за правна помощ и когато това е предвидено в международен договор.

Направените предложения за законодателни изменения са с цел усъвършенстване на законодателството ни чрез разписване на ясна и точна процедура за прилагане на СРС на територията на страната ни при получаване на искане от съответните органи от чужди държави за недопускане нарушаване на националното ни законодателство и същевременно да не се възпрепятства предотвратяването или разкриването на престъпление.

За осъществяване на своите функции по Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 г. европейският прокурор и европейските делегирани прокурори участват в производствата по дела от компетентност на Европейската прокуратура. В качеството им на наблюдаващи прокурори те имат право да искат използване на СРС по досъдебни производства за разкриване на престъпления по дела, подсъдни на СГС, както и да използват събраните чрез тях данни и ВДС.

3. Европейски прокурор. Европейски делегирани прокурори

3.1. Искания

През 2023 г. европейският прокурор не е изготвял искания за използване на СРС. Европейските делегирани прокурори са изготвили 42 искания по отношение на 22 лица и обекти, като СГС, е постановил 36 отказа.

3.2. Материалноправни основания за използване на СРС

Исканията за използване на СРС са за разследване на престъпления по чл. 248а, ал. 5, вр. ал. 3, вр. ал. 2, вр. чл. 26 от НК, по чл. 253, ал. 1, вр. чл. 26 от НК, по чл. 282, ал. 1, по чл. 282, ал. 2 от НК, по чл. 302, т. 2, вр. чл. 301 и чл. 304б от НК, и по чл. 321, ал. 3, вр. ал. 2 от НК.

3.3. Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС

При извършване на комплексните проверки НБКСРС констатира, че компетентният орган по чл. 174, ал. 1 от НПК (чл. 15, ал. 1 от ЗСРС) е постановил откази със следните мотиви:

- ✓ квалификацията на деянието по чл. 282, ал. 1 от НК не попада в обхвата на престъпления, за които се допуска прилагане на СРС, тъй като не е квалифицирано като тежко умишлено по смисъла на чл. 93, т. 7 от НК. Откази с посочения мотив са постановени по 7 искания, изготвени по едно досъдебно производство;
- ✓ в хода на водене на досъдебното производство не са изчерпани конвенционалните способности за събиране на доказателства, предвидени в действащия НПК, изключващо прилагането на СРС по силата на чл. 172, ал. 2 от НПК и изискващо сериозен персонален и финансов ресурс. В този смисъл искането следва да е законово допустимо и несъмнено необходимо за разкриване на обективната истина. Откази са постановени по 15 искания за използване на СРС.;
- ✓ по 8 искания съдът е постановил откази с мотив, че за разследване на престъплението по чл. 321, ал. 3, вр. ал. 2 от НК не е необходимо използването на СРС, тъй като от материалите по делото се установява, че на разследващия орган вече е била известна ролята на лицата, участващи в организираната престъпна група – ръководители и участници;

✓ по 6 искания за продължаване на срока за използване на СРС, изготвени по едно досъдебно производство, съдът е постановил откази. Мотивът е, че макар и в материалите, предоставени му по реда на чл. 15, ал. 3 от ЗСРС, да се съдържат получени резултати от приложените СРС, в исканията никъде не е отразен резултатът, получен от прилагането. По такъв начин не е спазена разпоредбата на чл. 21, ал. 3 от ЗСРС, което е основание за постановяване на отказ по всяко от исканията за продължаване срока на прилагане на СРС.

Следва да се отбележи, че по някои искания съдът е постановил откази с повече от един мотив. Други основания за отказ да се даде разрешение за използване на СРС или за оставяне без разглеждане на исканията са следните:

✓ съдът счита, че е сезиран за престъпление извън предметния обхват на разпоредбата на чл. 172, ал. 2 от НПК, поради което исканията се явяват недопустими досежно условията и за основателност и съобразно ненамирането на дерогация на националния правов ред, конкретно процесуалния такъв, съгласно нормата на чл. 5, § 3 на „Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 година за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура“, което е посочено като допълнителен аргумент в искането за използване на СРС;

✓ в исканията липсват убедителни мотиви, въз основа на което да може да се формира извод за това, че обстоятелства не могат да бъдат установени чрез използвани дори и в минимален обем на конвенционални способности или установяването им е свързано с изключителни трудности, независимо от факта, че с напредване на използването в пълен обем на конвенционалните способности, извършителите на процесните престъпления веднага следва да се считат за предупредени. Това би довело до още по-голяма конспиративност в извършването на престъпните посегателства и използването на СРС би било безсмислено;

✓ в някои искания не е посочена начална дата, от която да започне прилагането на СРС.

Като причина за допуснатите нарушения при изготвяне на исканията за използване на СРС от европейските делегирани прокурори може да се посочи и организационната структура на институцията – в нея не е предвидено да има административен ръководител, който да бъде уведомяван преди подаване на искането и при необходимост своевременно да бъдат отстранени грешките, пропуските и неточностите.

С цел подобряване на процедурите по ЗСРС във връзка с подготовката на исканията за използване на СРС НБКРС счита, че е необходимо да се провежда обучение на европейските делегирани прокурори.

Право да разрешават или да отказват използването на СРС имат:

- председателят на СГС (или от оправомощен от него заместник-председател), в това число и по искане за използване на СРС от Върховната касационна прокуратура (изм., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) като орган по чл. 34н от ЗСРС;
- председателят на съответния окръжен съд (или от оправомощен от него заместник-председател);
- председателят на съответния военен съд (или от оправомощен от него заместник-председател);
- председателят на Софийския апелативен съд (или от изрично оправомощен от него заместник-председател) – за престъпления, осъществени от съдии, прокурори и следователи, както и по отношение на всички участници в престъпната дейност, включително и за лица и свидетели по чл. 12, ал. 2 и ал. 3 от ЗСРС, ако делото е подсъдно на Софийския градски съд;
- председателят на Военно-апелативния съд (или от оправомощен от него заместник-председател) – за престъпления, осъществени от съдии, прокурори и следователи, както и по отношение на всички участници в престъпната дейност, включително и за лица и свидетели по чл. 12, ал. 2 и ал. 3 от ЗСРС, когато делото не е подсъдно на Софийския градски съд;
- заместник-председателят на Върховния касационен съд, ръководещ Наказателната колегия – за престъпления, осъществени от председателя на Софийския апелативен съд, на Военно-апелативния съд или техен заместник, както и по отношение на всички участници в престъпната дейност, включително и за лица и свидетели по чл. 12, ал. 2 и ал. 3 от ЗСРС.

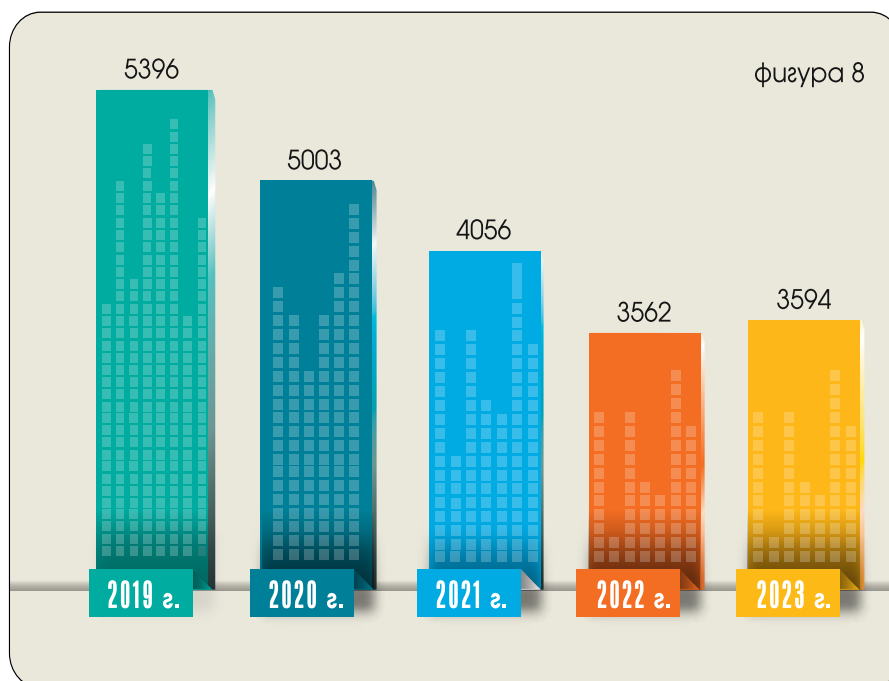
4. Органи по чл. 15 от ЗСРС

4.1. Разрешения

Исканията на компетентните органи се предоставят на органите по чл. 15, ал. 1 от ЗСРС (чл. 174 от НПК), които следва да се произнесат в срок до 48 часа с мотивиран акт.

През 2023 г. органите по чл. 13 от ЗСРС са упражнили правото си да искат използване на СРС като са предоставили на органите по чл. 15 от ЗСРС общо 4340 искания за лица и обекти. От тях са разрешени 3594 (2550 по първоначални искания и 1044 за продължаване на срока или за допълване на първоначалните искания с оперативен способ или с комуникатор)³.

За сравнение: през 2022 г. исканията са били 4331, а разрешенията – 3562 (2588 по първоначални искания и 974 за продължаване на срока); през 2021 г. исканията са били 4580, а разрешенията – 4056 (2602 по първоначални искания и 1454 за продължаване на срока); през 2020 г. исканията са били 5368, а разрешенията – 5003; през 2019 г. исканията са били 6039, а разрешенията – 5396. (фиг. 8)

Фиг. 8. Разрешения за използването на СРС за периода 2019 г. – 2023 г.

³ По обобщени данни от ВСС и данни от проверки на НБКСРС.

Съд	Брой разрешения	Съд	Брой разрешения	Съд	Брой разрешения
СГС	485	ОС-Русе	101	Софийски военен съд	30
ОС-Пловдив	345	ОС-Разград	100	ОС-Враца	28
ОС-Стара Загора	316	ОС-София	88	ОС-Смолян	27
ОС-Благоевград	277	ОС-Велико Търново	87	ВоС-Пловдив	27
ОС-Бургас	222	ОС-Хасково	83	ОС-Търговище	26
ОС-Варна	156	ОС-Габрово	62	ОС-Монтана	17
ОС-Кюстендил	149	ОС-Кърджали	62	АС-София	13
ОС-Пазарджик	150	ОС-Шумен	57	ВоС-Сливен	2
ОС-Видин	137	ОС-Добрич	52	АСпНС	0
ОС-Перник	133	ОС-Силистра	43	ВоАС	0
ОС-Плевен	133	ОС-Ямбол	42	ВКС	0
ОС-Сливен	106	ОС-Ловеч	38		

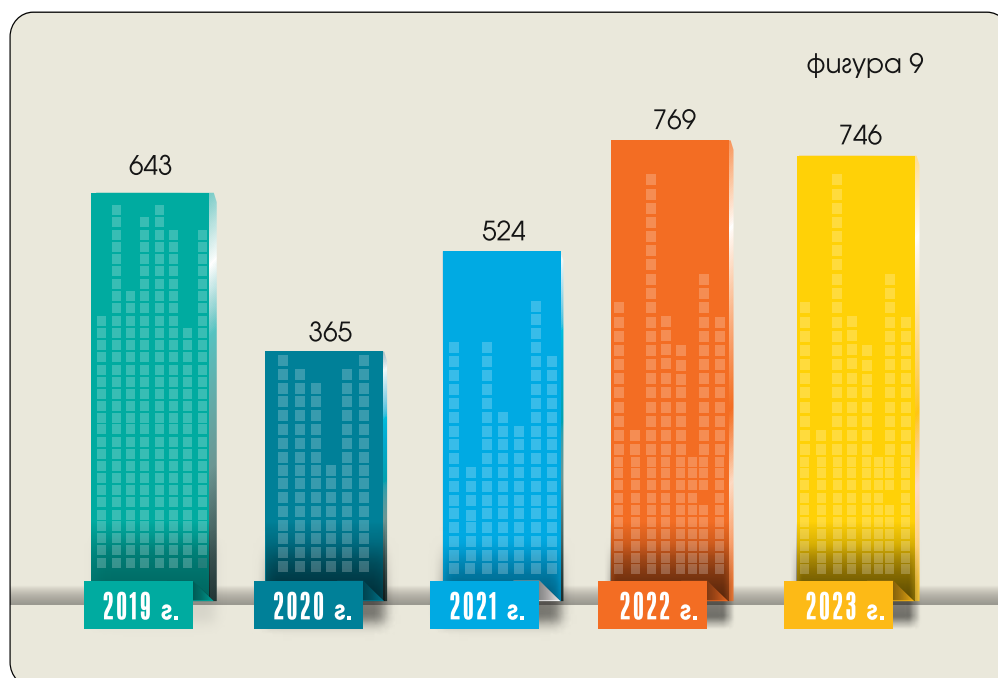
В АС-София са постъпили 19 искания за прилагане на СРС и са постановени 13 разрешения за 11 лица. Броят на дадените разрешения за използване на СРС от органите по чл. 15 от ЗСРС не отговаря на броя на лицата, спрямо които са разрешени и прилагани СРС. В случай на необходимост, срокът за прилагане на СРС спрямо едно и също лице може да бъде продължен (чл. 21, ал. 2 от ЗСРС), както и в разрешения срок за прилагане на СРС може да се даде ново разрешение за допълване на оперативен способ или включване на нов обект, ползван от лицето.

През 2023 г. СРС са прилагани по отношение на трима магистрати. Броят на магистратите и общият брой лица, за които са дадени разрешения за използване на СРС от АС-София, е различен, тъй като компетентният съд е давал разрешения и за всички участници, включително и за лица и свидетели по чл. 12, ал. 2 и ал. 3 от ЗСРС.

4.2. Откази

През 2023 г. съдиите са постановили 746 отказа от общия брой искания за използване на СРС⁴ (през 2022 г. отказите са 769, през 2021 г. отказите са 524, през 2020 г. отказите са 365, през 2019 г. отказите са 643). (фиг. 9)

⁴ По обобщени данни от ВСС и данни от проверки на НБКРС.

Фиг. 9. Откази за използването на СРС за периода 2019 г. – 2023 г.

И през 2023 г. най-голям брой отказвания са постановени от съдилищата с най-голям брой постъпили искания - в СГС са постъпили 867 искания и са постановени 382 отказа, което е 44,06 %, в ОС-Пловдив са постъпили 419 искания и са постановени 74 отказа, което е 17,66 %.

За 2023 г. и в сравнение с предходните периоди относителният дял на постановените отказвания по заявители е както следва:

Структура	Отказвания, в проценти (%)				
	2023 г.	2022 г.	2021 г.	2020 г.	2019 г.
ЕДПРБ	85,71	40,91	0	-	-
ДАНС	26,75	24,69	13,51	7,16	14,75
Прокуратура	21,04	20,86	16,31	6,05	9,90
МВР	12,90	14,93	8,39	2,87	10,33
КПКОНПИ и КПК	19,35	11,11	0	2,67	20,69
СВР	33,33	-	-	-	-

През годината съдиите, упражнявайки правомощието си, свързано с контрол за законосъобразността на процедурите по ЗСРС, са постановили и 229 акта, в които частично са отказали прилагането на СРС по отношение на отделни оперативни методи, комуникатори и състави на престъпления,

непопадащи в чл. 3, ал. 1 от ЗСРС, или са намалили сроковете, поискани за прилагане на СРС.

4.3. Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС

В резултат от проведените срещи с органите по чл. 15 от ЗСРС през месец октомври 2022 г. и с органите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС през месец октомври 2023 г., се уеднаквиха практиките и прилагането на единни критерии при произнасянето по исканията за използване на СРС.

От органите по чл. 15 от ЗСРС са въведени добри практики, които Националното бюро подкрепя. Съдебният контрол при искане и разрешаване използването на СРС е завишен, което е гаранция за законността на процедурите и недопускане неправомерно ограничаване на конституционните права и свободи на гражданите.

При осъществяването на проверките на органите по чл. 15 от ЗСРС Националното бюро констатира следното:

- приспадат се сроковете за използване на СРС в последващи искания по установеното вече лице, когато преди това е била приложена процедурата по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС;
- постановяват се откази, когато за същото лице и за същото престъпление от разрешаващия орган е било дадено разрешение за използване на СРС по искане на друг заявител;
- изискване към заявителите да мотивират всеки един от поисканите способности;
- от заявителите се изисква освен мотивиране на сроковете в искането да посочват и какви резултати се очаква да бъдат постигнати с прилагането на СРС;
- изискване от заявителите на подробни доклади по чл. 29, ал. 7 от ЗСРС.

При извършените през 2023 г. комплексни проверки на органите по чл. 15 от ЗСРС бяха установени следните пропуски при постановяване на разрешения за прилагане на СРС:

- даване на разрешения за използване на СРС по искания, внесени от некомпетентен заявител. В тези случаи прилагане не е започвало, а издадените разрешения са били отменени след установяване на пропуските и уведомяване на съда от страна на прилагащата структура;

- даване на разрешения за използване на способите по чл. 8, чл. 9 и чл. 10 от ЗСРС без да е посочено къде ще се прониква, какво ще се белязва и каква кореспонденция ще се проверява;

- продължава практиката за непроизнасяне в 48-часовия срок по чл. 15, ал. 1 от ЗСРС;

- продължава и практиката за оставяне на искания за използване на СРС без разглеждане или без уважение вместо да бъдат постановявани откази по тях, каквото е изискването на закона;

- констатирани са случаи на даване на разрешения за продължаване на срока или за допълване на комуникатор без да е посочена първоначалната дата. Посочено е, че разрешението се дава до максималния срок, считано от датата по първоначалното искане;

- в единични случаи съдът е разрешил допълване на оперативни способности за срок от 2 месеца, вместо за оставащия срок по първоначалното искане;

- в отделни съдебни райони продължава практиката да се задължават заявителите, които не са органи по смисъла на чл. 173, ал. 1 от НПК, респ. чл. 13, ал. 2 от ЗСРС, да уведомяват съдията дал разрешението и да искат от него разпореждане за унищожаване на събраната информация, която не се използва за изготвянето на ВДС.

Право да осигуряват и прилагат СРС имат:

- Държавна агенция „Технически операции“;
- специализираната дирекция „Технически операции“ на ДАНС;
- Министерството на вътрешните работи – за прилагане на СРС по чл. 10б и 10в от ЗСРС, както и за прилагане на СРС по чл. 10а от ЗСРС в случаите, когато се използва служител под прикритие;
- Държавна агенция „Разузнаване“ в рамките на своята компетентност;
- разузнавателните служби на Министерството на отбраната в рамките на своята компетентност.

5. Органи по чл. 20 от ЗСРС

5.1. Оперативни способности

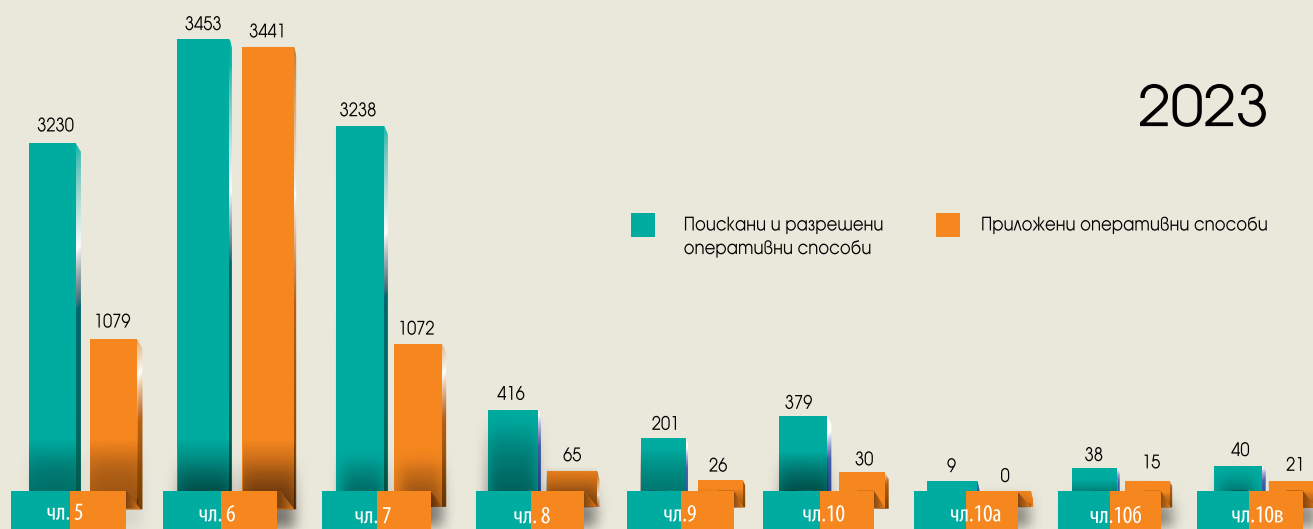
През 2023 г. са приложени общо 5749 способности (5693 способности през 2022 г., 6370 през 2021 г., 7465 през 2020 г., 8472 през 2019 г.), което представлява 52,24 % от разрешените оперативни способности. За сравнение, през 2022 г. - 54,55 %, 2021 г. - 53,25 %, през 2020 г. - 51,70 %, а през 2019 г. - 53,90 %. Анализът на статистиката показва, че през годините най-голямо (почти 100 %) е съотношението на приложените спрямо разрешените способности по чл. 6 от ЗСРС, относително малък (под 20 %) е процентът на приложените спрямо разрешените способности по чл. 8, чл. 9, чл. 10 от ЗСРС.

При осъществените комплексни проверки през 2023 г. и предходните години е установено, че в масовия случай се иска едновременно използване на способите по чл. 5, чл. 6 и чл. 7 от ЗСРС, а на практика се прилага само способът по чл. 6 от ЗСРС.

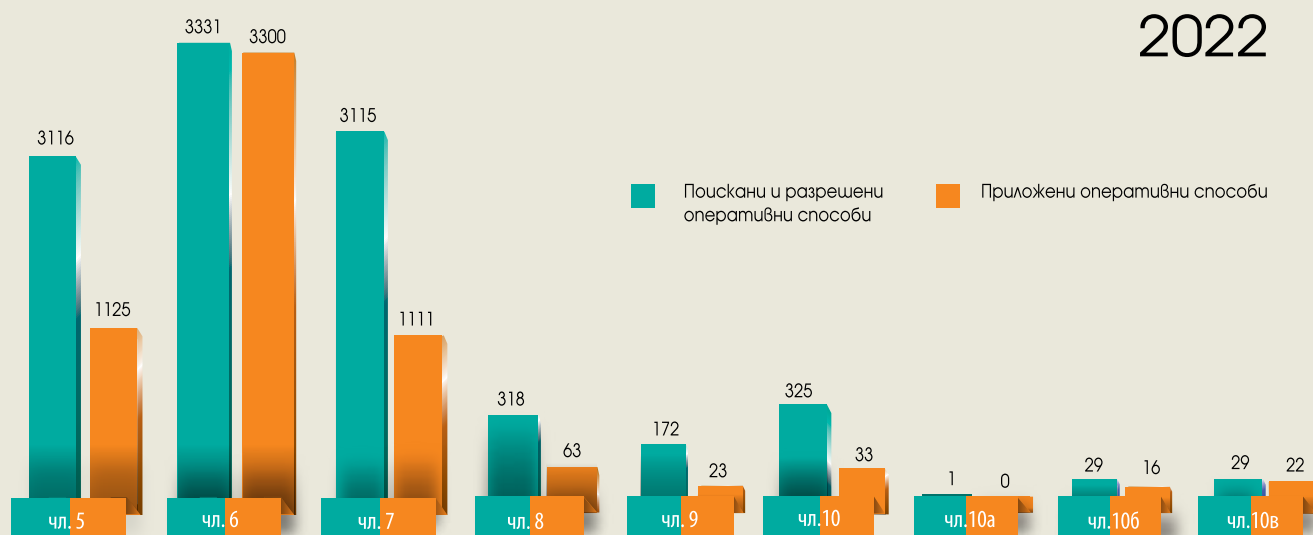
Броят на оперативните способности (разрешени/приложени) по видове е както следва:

- чл. 5 от ЗСРС (наблюдение) - 3230 (при 3116 за 2022 г., 3496 за 2021 г., 4255 за 2020 г., 4585 за 2019 г.), като са приложени 1079 (при 1125 за 2022 г., 1229 за 2021 г., 1372 за 2020 г., 1628 за 2019 г.);
- чл. 6 от ЗСРС (подслушване) - 3453 (при 3331 за 2022 г., 3796 за 2021 г., 4644 за 2020 г., 5112 за 2019 г.), като са приложени 3441 (при 3300 за 2022 г., 3758 за 2021 г., 4594 за 2020 г., 5076 за 2019 г.);
- чл. 7 от ЗСРС (проследяване) - 3238 (при 3115 за 2022 г., 3500 за 2021 г., 4262 за 2020 г., 4593 за 2019 г.), като са приложени 1072 (при 1111 за 2022 г., 1227 за 2021 г., 1363 за 2020 г., 1621 за 2019 г.);
- чл. 8 от ЗСРС (проникване) - 416 (при 318 за 2022 г., 439 за 2021 г., 456 за 2020 г., 578 за 2019 г.), като са приложени 65 (при 63 за 2022 г., 62 за 2021 г., 71 за 2020 г., 68 за 2019 г.);
- чл. 9 от ЗСРС (белязване) - 201 (при 172 за 2022 г., 218 за 2021 г., 257 за 2020 г., 227 за 2019 г.), като са приложени 26 (при 23 за 2022 г., 19 за 2021 г., 26 за 2020 г., 22 за 2019 г.);
- чл. 10 от ЗСРС (проверка на кореспонденцията) - 379 (при 325 за 2022 г., 434 за 2021 г., 478 за 2020 г., 546 за 2019 г.), като са приложени 30 (при 33 за 2022 г., 31 за 2021 г., 39 за 2020 г., 28 за 2019 г.);
- чл. 10а от ЗСРС (контролирана доставка) - 9 (при 1 за 2022 г., 2 за 2021 г., 3 за 2020 г., 2 за 2019 г.), като са приложени 0 (при 0 за 2022 г., 2 за 2021 г., 0 за 2020 г., 0 за 2019 г.);
- чл. 10б от ЗСРС (доверителна сделка) - 38 (при 29 за 2022 г., 39 за 2021 г., 42 за 2020 г., 38 за 2019 г.), като са приложени 15 (при 16 за 2022 г., 14 за 2021 г., 16 за 2020 г., 11 за 2019 г.);
- чл. 10в от ЗСРС (служител под прикритие) - 40 (при 29 за 2022 г., 39 за 2021 г., 42 за 2020 г., 38 за 2019 г.), като са приложени 21 (при 22 за 2022 г., 28 за 2021 г., 27 за 2020 г., 18 за 2019 г.). (фиг. 10)

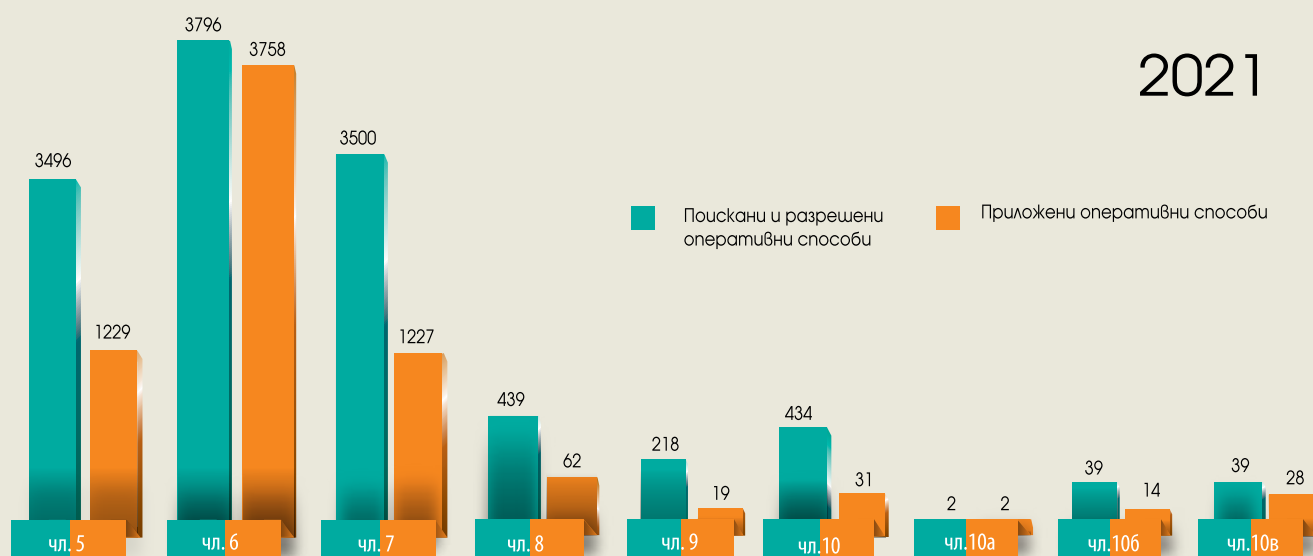
2023

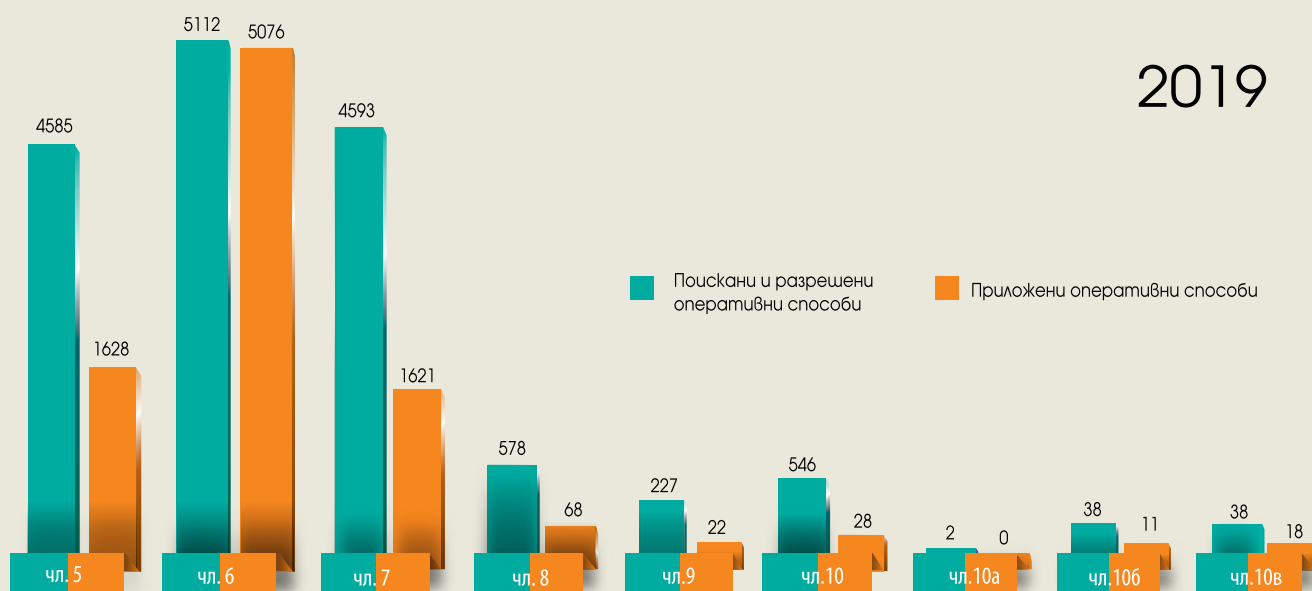
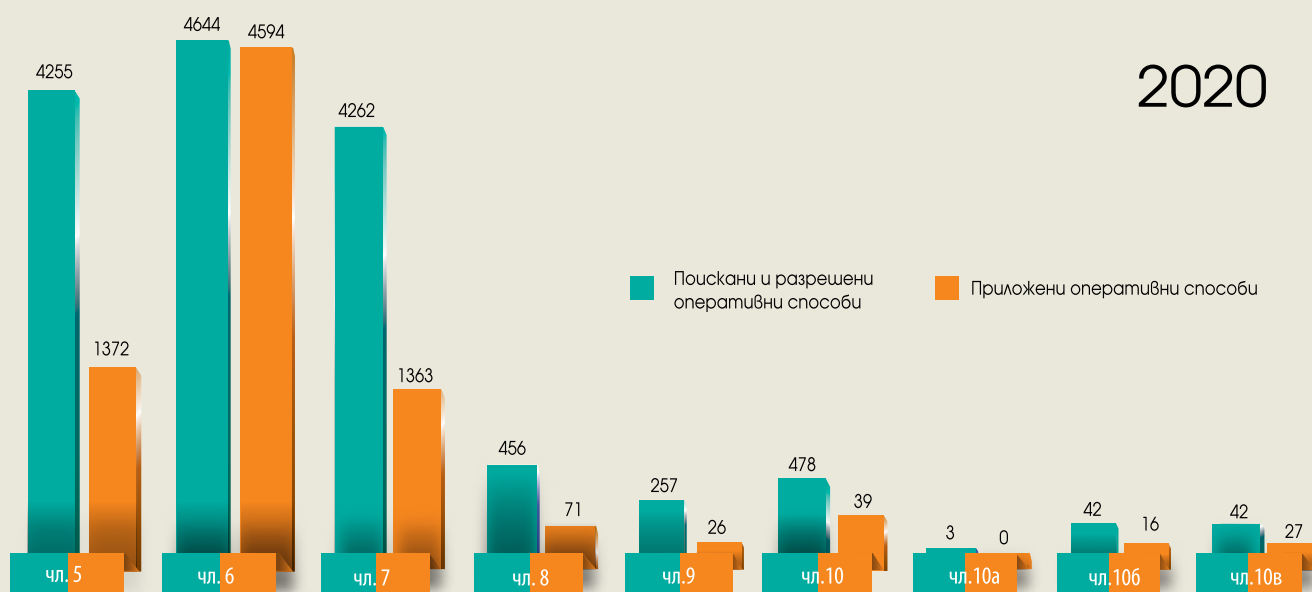

2022

2021

Фиг. 10. Разрешени и приложени оперативни способности за периода 2019 г. – 2023 г.

5.2. Случаи, при които не е започнало прилагане на СРС

В хода на извършените комплексни проверки на прилагащите органи за 2023 г. бяха установени 16 случая, при които в ДАТО не е започнало прилагане на СРС по чл. 22, ал. 3 от ЗСРС, от които:

- 2 случая по чл. 22, ал. 3, т. 1 от ЗСРС поради дадено разрешение за прилагане на СРС за престъпление извън посочените в чл. 3, ал. 1 от ЗСРС.
- 13 случая по чл. 22, ал. 3, т. 2 от ЗСРС поради допуснати явни фактически грешки в исканията или разрешенията за използване на СРС, като в 10 от тях грешките са отстранени и са приложени СРС.

В случаите на установени явни фактически грешки председателят на ДАТО или писмено оправомощеният от него заместник-председател, като орган по чл. 16, ал. 1 от ЗСРС, не е давал разпореждане за започване прилагането на СРС. Прилагащата структура е уведомила писмено органите по чл. 13 от ЗСРС и органите по чл. 15 от ЗСРС за установените явни фактически грешки и в какво се изразяват те - най-често в грешно изписване на установъчните данни на лицето или обекта, спрямо които е разрешено прилагането на СРС, грешка при изписването на единния граждански номер на лицето, обект на прилагане на СРС, грешка в изписването на номер на комуникатор и др.

- 1 случай по чл. 22, ал. 3, т. 4 от ЗСРС поради невъзможност от прилагане на СРС.

5.3. Анализ на резултатите от извършения надзор на процедурите по ЗСРС

Органите по чл. 20, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗСРС продължават практиката да изпращат уведомления и до органите по чл. 15 от ЗСРС, с цел осъществяването на допълнителен съдебен контрол, в случаите когато се установи, че комуникатор, за който е разрешено прилагането на СРС, не се ползва от контролираното чрез СРС лице. Тази практика е наложена и по отношение на разговори, когато възникне съмнение, че се провеждат с лица, упражняващи свободна професия на адвокати и биха попаднали в разпоредбата на чл. 33, ал. 3 от ЗАдв. От извършените проверки се установи, че след дадените указания от НБКРС органите по чл. 13 от ЗСРС предприемат действия по чл. 23 от ЗСРС за предоставяне на актуални данни за ползвателя на

комуникатора или когато има съмнение, че комуникаторите се ползват от адвокати във връзка с тяхната професионална дейност. До получаването на актуална информация прилагашата структура продължава да прилага СРС, но не изпраща получената информация на заявителя. В случаите, когато информацията, че разговор по комуникатор попада в хипотезата на чл. 33, ал. 3 от ЗАдв. е потвърдена, прилагашата структура незабавно унищожава получената информация по реда на чл. 31, ал. 3 от ЗСРС.

При извършените комплексни проверки се констатира, че органите по чл. 20 от ЗСРС изпълняват своите задължения, произтичащи от закона, въпреки наличието на някои проблеми, произтичащи от несъвършенства на законовата регламентация, като:

✓ ограничени правомощия на органа по чл. 16 от ЗСРС да не даде разпореждане или да прекрати прилагането на СРС в хипотезата на чл. 22, ал. 3 от ЗСРС.

В чл. 22, ал. 3 от ЗСРС са изрично изброени случаите, в които прилагането на СРС не започва или се прекратява от структурите по чл. 20, ал. 1 от ЗСРС. Извън тях се констатира и случаи, в които:

- искането за използване на СРС е отправено от некомпетентен орган или е дадено разрешение от некомпетентен съд;
- общият разрешен от съда срок надвишава законоустановения, съгласно чл. 21 от ЗСРС;
- липсва писмено съгласие от лицето по чл. 12, ал. 2, респективно ал. 3 от ЗСРС, за което е издадено разрешение за използване на СРС и др.

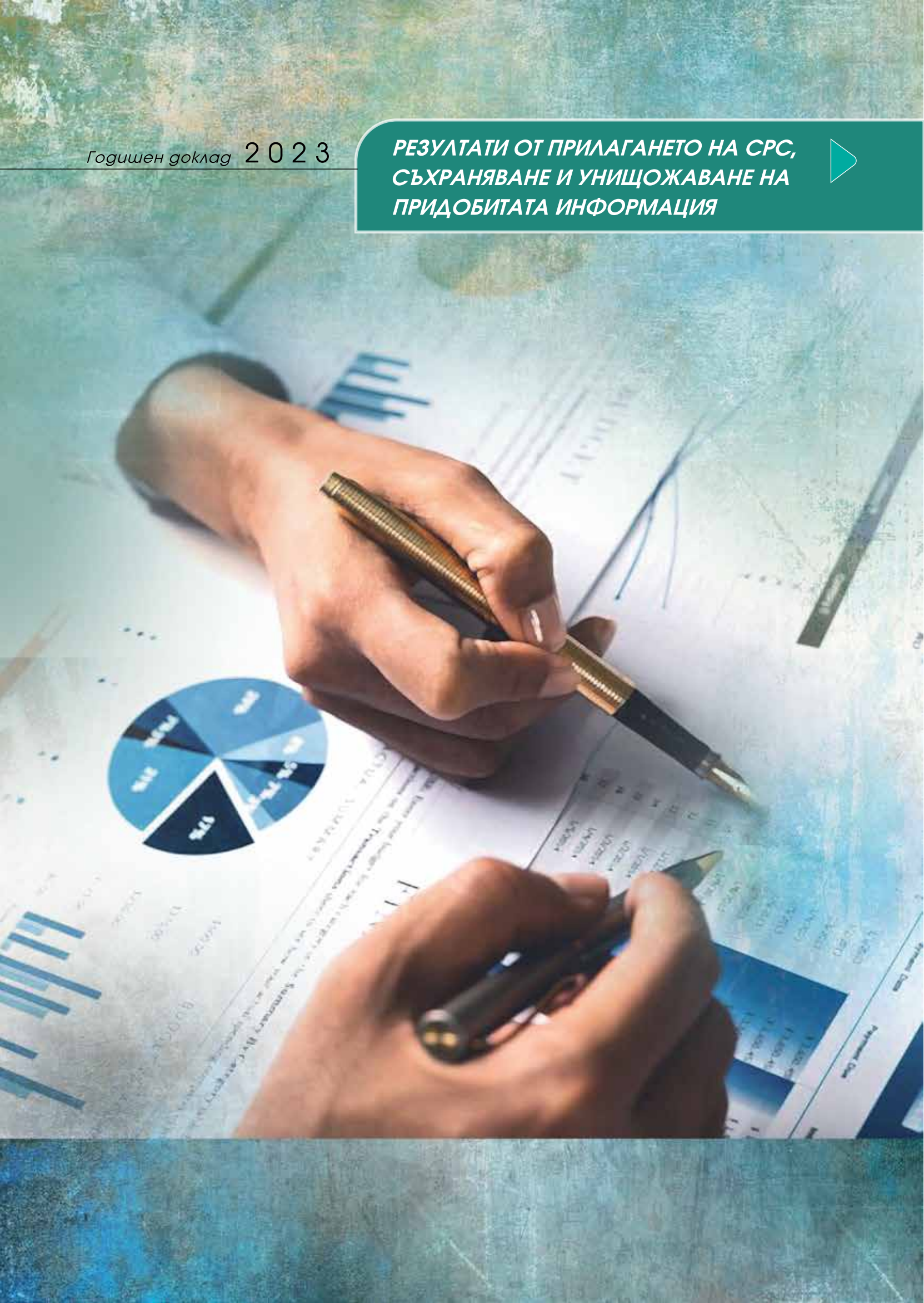
Въпреки липсата на изрично законово основание, с цел недопускане неправомерното прилагане на СРС и ненарушаване на правата и свободите на гражданите, при наличието на посочените пороци в исканията и разрешенията за използване на СРС, органът по чл. 16 от ЗСРС не разпорежда прилагане на СРС и уведомява съответните органи по чл. 13 и чл. 15 от ЗСРС за предприемане на действия по компетентност.

Считаме, че лимитативното изброяване в закона на отделни хипотези е предпоставка за нарушаване правата на гражданите при прилагане на СРС.

За гарантиране на законосъобразност при прилагане на закона, е необходимо правомощията по чл. 22, ал. 3 на органите по чл. 16 от ЗСРС да бъдат разширени, с цел обхващане на всички хипотези, когато в искането и в акта на съда са установени несъответствия със закона, включително и да информират своевременно надзорния орган - НБКРС.

Годишен доклад 2023

**РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА СРС,
СЪХРАНЯВАНЕ И УНИЩОЖАВАНЕ НА
ПРИДОБИТАТА ИНФОРМАЦИЯ**

III. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА СРС, СЪХРАНЯВАНЕ И УНИЩОЖАВАНЕ НА ПРИДОБИТАТА ИНФОРМАЦИЯ

1. Веществени доказателствени средства

През 2023 г. по искания за използване на СРС от 2023 г. са постъпили общо 921 искания за изготвяне на ВДС (в това число 16 искания за разпит на служител под прикритие).

От ДАТО, която е приложила 5225 оперативни способа по отношение на 2261 лица и 60 процедури по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС, заявителите са поискали изготвянето на 804 ВДС.

От ДАНС, която е приложила 488 оперативни способа по отношение на 232 лица (от които за 46 лица по искания за използване на СРС от 2022 г.) и 1 процедура по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС, заявителите са поискали изготвянето на 101 ВДС.

От МВР, което е приложило 36 оперативни способа по отношение на 15 лица, заявителите са поискали изготвянето на 16 ВДС чрез разпит на служител под прикритие пред съдия.

През 2023 г. органите по чл. 20 от ЗСРС са изготвили общо 1096 ВДС, от които 770 по искания от 2023 г. и 326 по искания от предходни години.

През 2023 г. има 61 искания за използване на СРС по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС, като са изготвени 10 ВДС.

Съотношението между броя на исканията за изготвяне на ВДС, включващи броят на лицата с временно ограничени със СРС основни права, и исканията по чл. 12, ал. 1, т. 4 от ЗСРС, е 36,06 %.

Броят на исканията за изготвяне на ВДС през 2023 г. се е увеличил в сравнение с 2022 г. с 12,33 %.

След извършен анализ, може да бъде направен изводът, че тази тенденция е в резултат както на увеличаване на броя приложени процедури, така и в резултат на придобиване на по-голям обем от информация, оценена от органа по чл. 13 от ЗСРС като необходима за доказване на съответните престъпни деяния.

Продължават случаите, при които ВДС, изготвени от органи по чл. 13, ал. 1 от ЗСРС, не се приобщават към досъдебни производства. Основните причини за неизползване на ВДС за наказателното производство са, че:

- ✓ прокурорът е отказал да приобщи изготвеното ВДС към доказателствения материал поради непрецизиране от страна на заявителя на информацията, необходима за доказване на престъпната дейност.
- ✓ в срока на изготвянето им наказателното преследване е приключило с постановление за отказ да бъде образувано наказателно производство, с постановление за прекратяване на наказателното производство или сключване на споразумение между прокуратурата и обвиняемия.

Поради липсата в действащото законодателство на ред, срок и условия за тяхното съхраняване и унищожаване, към момента изготвените ВДС се съхраняват от органите по чл. 13, ал. 1 от ЗСРС до образуване на досъдебно производство, а след образуването му - от органите на съдебната власт, за неопределен срок от време.

Изготвените и изпратени ВДС на съдията, дал разрешението за прилагане на СРС, се съхраняват по образуването от него частно наказателно дело за неопределен срок и също не подлежат на унищожаване.

За решаване на проблема, свързан със съхраняването и унищожаването на ВДС, Националното бюро е внесло в 44-то и 47-то Народно събрание предложения за законодателни промени.

При извършване на комплексните проверки НБКСРС констатира, че в отделни случаи, когато има искане за изготвяне на ВДС, а в процеса на изготвянето му е отпаднала необходимостта от неговото използване като доказателство в наказателния процес (прекратяване на ДП, сключване на споразумение и др.), органът по чл. 13 от ЗСРС не уведомява за това съответния орган по чл. 20 и чл. 15 от ЗСРС. Националното бюро счита, че това не е добра практика, тъй като органите по чл. 20 от ЗСРС отделят човешки и времеви ресурс за изготвянето на ВДС и протокол отразяващ неговото изготвяне, които няма да бъдат използвани в процеса на доказване на конкретно престъпление.

2. Унищожаване на информацията, непослужила за изготвяне на ВДС

Съгласно разпоредбата на чл. 31, ал. 3 от ЗСРС, информацията по чл. 24 от ЗСРС, която не се използва за изготвяне на ВДС, и информацията по чл. 25 от ЗСРС, независимо дали представлява класифицирана информация, се унищожават от структурите по чл. 13 и чл. 20, ал. 1 от ЗСРС в 10-дневен срок от прекратяване на прилагането на СРС. Унищожаването се извършва от тричленна комисия в състав, определен от ръководителя на структурата, за което се изготвя протокол.

Неспазването на тези изисквания създава условия и предпоставки за използване на събраните чрез СРС данни извън предназначението им да служат само за предотвратяване, разкриване и доказване на престъпления (чл. 32 от ЗСРС).

През 2023 г., в резултат на даваните указания от НБКСРС и предприетите действия от ръководителите на органите по чл. 13 от ЗСРС, информацията, непослужила за изготвяне на ВДС, е унищожавана в законоустановения срок, като само в отделни случаи е констатирано забавяне. В разпоредбата на чл. 175, ал. 7, изр. 2 от НПК не е предвиден срок, в който съдията, разрешил прилагането на СРС, да даде разпореждане за унищожаване на информацията, непослужила за изготвяне на ВДС. Случаите, в които органът по чл. 173, ал. 1 от НПК (чл. 13 от ЗСРС) е поискал в десетдневния срок разпореждане за унищожаване на информацията по чл. 25 от ЗСРС, и съдиите са се произнасяли извън този срок, са сведени до минимум.

Този проблем е отразяван в докладите на НБКСРС от предходните години, като основните причини за възникването му са различните процедури, разписани в чл. 175, ал. 7 от НПК и чл. 31, ал. 3 от ЗСРС, както и факта, че не е предвиден срок, в който органът по чл. 174, ал. 1 от НПК да се произнесе по направеното искане.

В тази връзка и с цел избягване евентуално неправомерно използване на придобита от СРС информация, НБКСРС внесе в 44-то и в 47-то Народно събрание съгласувано становище за промяна в НПК.

През 2023 година са констатирани отделни случаи, когато с един протокол се унищожават информацията, която няма да се използва за

изготвяне на ВДС, по няколко процедури за използване на СРС по отношение на различни лица или обекти по едно ДП или дело на оперативен отчет, което според НБКСРС не е добра практика.

При извършването на проверки на процедурите по ЗСРС през 2023 г. са дадени указания на органите по чл. 13 от ЗСРС да се изготвят отделни протоколи за унищожаване по всяка процедура за използване на СРС по отношение на едно лице или обект.

Следва да се има предвид, че в чл. 31, ал. 5 от ЗСРС не е указан срок за съхраняване и не е предвиден ред за унищожаване на документите във връзка с процедурите по ЗСРС. До създаването на законов ред за унищожаване на документите, изчерпателно изброени в чл. 31, ал. 5 от ЗСРС, тяхното съхраняване следва да продължи да се осъществява от заявителите без ограничение на срока. Тези документи имат практическо и справочно значение относно проведените процедури по искане, разрешаване и прилагане на СРС, включително и за унищожаването на информацията, получена чрез тях.

3. Изготвяне на доклад по органа по чл. 15 от ЗСРС

В едномесечен срок след прекратяване прилагането на СРС органът, изготвил искането, е длъжен да предаде доклад на съдията с данни за вида, началото и края на прилагането на СРС, изготвени ли са ВДС и унищожена ли е събраната информация (чл. 29, ал. 7 от ЗСРС).

При извършването на проверки на процедурите по ЗСРС се установи, че съдиите изискват от заявителите изготвянето на много по-подробни доклади.

Освен посочените в закона изисквания, в докладите се предоставя информация дали е постигнат търсеният резултат, кои от разрешените оперативни способности са били приложени и други данни, относими към процедурите. Отделно се установи, че съдиите изискват от заявителите с доклада да представят и копия от протоколите, с които е унищожена информацията, непослужила за изготвяне на ВДС. Националното бюро приема тези изисквания на органите по чл. 15 от ЗСРС за добра практика, като чрез нея съдът извършва допълнителен контрол върху дейността по

ЗСРС, основателността на искането за използване на СРС за постигане на предвидената цел, както и доколко и кои оперативни способности дават възможност да бъдат постигнати целените резултати.

През 2023 година в отделни случаи в един доклад се отразяват резултатите по няколко процедури за използване на СРС по отношение на различни лица или обекти по едно ДП или дело на оперативен отчет, което според НБКРС не е добра практика, както и че има единични случаи на неспазване на законоустановения срок по чл. 29, ал. 7 от ЗСРС за изготвянето и предаването на доклада на съдията, разрешил използването на СРС.

При извършването на проверки на процедурите по ЗСРС през 2023 г. са дадени указания да се изготвят отделни доклади за всяка процедура за използване на СРС по отношение на едно лице или обект, както и стриктно да се спазва едномесечния срок, регламентиран в чл. 29, ал. 7 от ЗСРС.

За установените нарушения НБКРС уведомява своевременно ръководителите на съответните органи и структури, с цел създаване на организация за недопускането им занапред.

Годишен доклад 2023

**ЗАЩИТА ПРАВАТА И СВОБОДИТЕ НА
ГРАЖДАНИТЕ СРЕЩУ
НЕЗАКОНОСЪОБРАЗНО ПРИЛАГАНЕ
НА СРС**

ПОДАВАНЕ НА СИГНАЛ ЗА НЕПРАВОМЕРНО ПРИЛАГАНЕ НА СПЕЦИАЛНИ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СРЕДСТВА

Когато сигналът отговаря на изискванията, на заседание на НБКРС се взема решение за извършване на проверка. Ако в сигнала е посочен определен обхват на проверката (времеви период, конкретни факти и др.), същата се осъществява съобразно искането. Ако в сигнала са посочени обекти (средства за комуникация, МПС, помещения, електронна поща и др.), проверка се осъществява по отношение на тях след представяне на документ за собственост или право на ползване. Подателят на сигнала се уведомява за това решение писмено, и за правомощията на НБКРС по чл. 34ж от ЗСРС.

Информация за прилагани СРС се изисква от органите по чл. 20 от ЗСРС на основание чл. 34е, ал. 1, т. 1 от ЗСРС.

Информацията, която се предоставя на НБКРС от органите по чл. 20 от ЗСРС, относно обстоятелството дали са постъпвали или не искания за използване на СРС по отношение на лица, за които се извършва проверка е защитена от прилагащите структури като държавна тайна.

Държавна агенция
„Национална сигурност“

Министерство на
вътрешните работи

Служба
„Военно разузнаване“МО

Държавна агенция
„Разузнаване“

Държавна агенция
„Технически операции“

След предоставяне на исканата информация и при наличие на искания и разрешения за използване на СРС, с решение на НБКРС се определя състав на проверяваща група.

В случай, че не са постъпвали искания и разрешения за използване на СРС преписката се докладва на заседание на НБКРС и се приема за приключена с решение.

1. Проверяващата група извършва проверка на място на процедурите по разрешаване, прилагане и използване на СРС, съхраняване и унищожаване на придобитата чрез тях информация;
2. Изготвя доклад за резултатите от проверката, в който отразява установената фактическа обстановка, формулира изводи и мотивирани предложения за решения;
3. На заседание НБКРС взема решение по доклада. При необходимост, с решение НБКРС може да възложи на проверяващата група да изясни допълнителни факти и обстоятелства, свързани с предмета на проверката.

В случай на правомерност на процедурите, разписани в ЗСРС преписката се приема за приключена и подателят на сигнала не се уведомява за резултатите от проверката.

При констатирани нарушения на процедурите НБКРС на основание чл. 34ж и чл. 34е, ал. 5 и ал. 6 от ЗСРС предприема следните мерки:

при наличие на данни за неправомерно използване и прилагане на СРС сезира органите на прокуратурата и ръководителите на органите по чл. 13 и чл. 20 от ЗСРС

уведомява служебно гражданите, че спрямо тях са били прилагани неправомерно СРС при спазване на разпоредбата на чл. 34ж, ал. 2 от ЗСРС

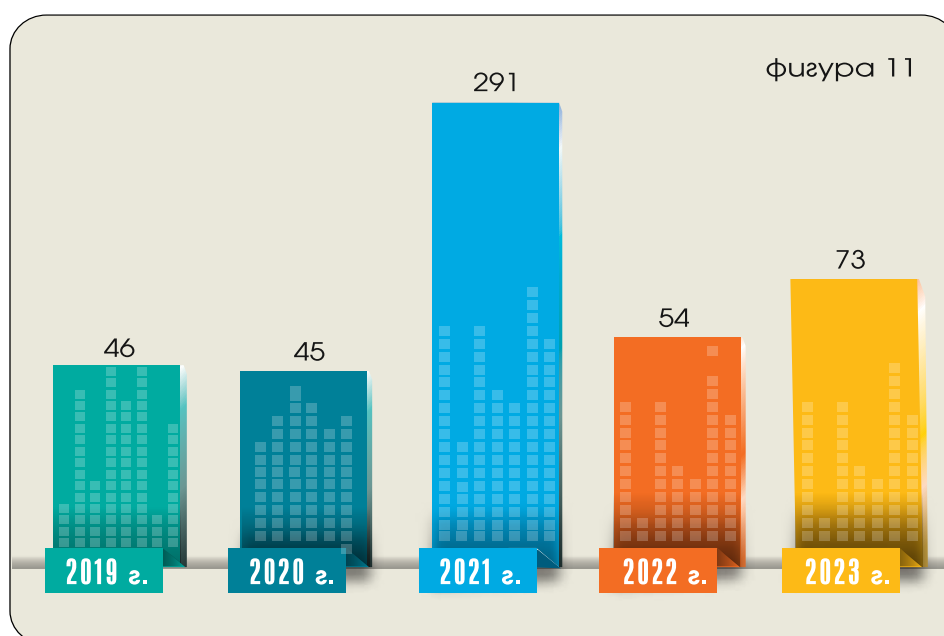
при наличие на данни за неправомерно разрешаване прилагането на СРС сезира прокуратурата и уведомява Висшия съдебен съвет и министъра на правосъдието

IV. ЗАЩИТА ПРАВАТА И СВОБОДИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ СРЕЩУ НЕЗАКОНОСЪОБРАЗНО ПРИЛАГАНЕ НА СРС

1. Сигнали за незаконосъобразно прилагане на СРС

През 2023 г. с решения на НБКСРС бяха извършени 72 проверки по сигнали на граждани с твърдения, че по отношение на тях са прилагани неправомерно СРС, и 1 проверка по самосезиране на Бюрото на основание чл. 8, ал. 1, т. 9, б. „б“ от Правилника за дейността на НБКСРС и неговата администрация.

За сравнение: през 2019 г. - 46 проверки, през 2020 г. - 45 проверки, през 2021 г. - 291 проверки, през 2022 г. - 54 проверки. (фиг. 11)

Всички постъпили сигнали са разгледани на заседания на НБКСРС. Проверките по 7 сигнала от 2022 г. са приключили през 2023 г. По 69 преписки проверките са приключени през 2023 г. По 4 преписки проверките са приключили през 2024 г.

От извършените проверки се установи 1 случай на неправомерно прилагане на СРС. На основание чл. 34ж, ал. 1 от ЗСРС гражданинът е уведомен, че спрямо него са прилагани неправомерно СРС, изразяващо се

в некомпетентност на съда, дал разрешение за използването им, съгласно разпоредбата на чл. 15, ал. 1 от ЗСРС, вр. чл. 35, ал. 4 от НПК.

На основание чл. 34е, ал. 5 и ал. 6 от ЗСРС НБКРС уведоми компетентните органи.

През 2023 г. са изпратени уведомителни писма на основание чл. 34ж, ал. 1 от ЗСРС до 8 граждани, по отношение на които са прилагани неправомерно СРС, установени от извършени проверки през 2021 г. и 2022 г. при спазване на разпоредбата на чл. 34ж, ал. 2 от ЗСРС.

2. Производства по реда на ЗОДОВ и ЗДОИ

През 2023 г. НБКРС е уведомило девет граждани, че спрямо тях са били прилагани неправомерно СРС. Незаконосъобразното използване на СРС е включено в обхвата на обективната отговорност на държавата за вреди от незаконни актове на правозащитни органи (с влизане в сила на изменението и допълнението на ЗОДОВ с ДВ, бр. 17 от 06.03.2009 г.). Производството се реализира по специален ред пред гражданския съд. Установеният в ЗСРС ред на процедурите по разрешаване, прилагане и използване на СРС, съхраняването и унищожаването на информацията, получена чрез тях, определя компетентността на държавните органи, участващи в процедурите по ЗСРС. Следва да се отбележи, че ВКС е създала константна практика в делата по чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ. Върховният касационен съд възприема решенията на НБКРС, с които се констатира неправомерно използване на СРС, като официални свидетелстващи документи, издадени от надлежен орган в кръга на правомощията му, които имат материална доказателствена сила за удостоверените в тях факти и обстоятелства, но преценката за неправомерност, съдържаща се в указанията, свързани с подобряване режима на използване и прилагане на СРС, е задължителна само за органите, осигуряващи и прилагащи тези средства. Според ВКС такава преценка не обвързва съда, който разглежда иск за обезщетение на вреди, предявен от гражданин, уведомен от НБКРС за неправомерното прилагане на СРС спрямо него. В производството по иск за вреди гражданите се ползват от материалната доказателствена сила на акта относно фактическите констатации, но не е от преценката за законосъобразност.

През 2023 г. на основание чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ са образувани следните съдебни производства:

- ✓ гражданско дело № 9874/2023 г. по описа на СГС, ГО, I-1 състав, с предявен иск по реда на чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ срещу Прокуратурата на Република България от уведомен от НБКРС гражданин, че спрямо него са били прилагани неправомерно СРС. На 20.05.2024 г. съдът е постановил решение, с което е осъдил ПРБ да заплати на гражданина обезщетение за претърпени неимуществени вреди от незаконно използване на СРС. Решението не е окончателно.;
- ✓ гражданско дело № 11179/2023 г. по описа на СГС, I ГО, 10 състав, от уведомен от НБКРС гражданин, че спрямо него са били прилагани неправомерно СРС. Предявеният иск е срещу Прокуратурата на Република България и СГС за неимуществени вреди от незаконосъобразно използване на СРС. Производството по гражданското дело е прекратено и същото е изпратено по подсъдност на Софийски окръжен съд;
- ✓ гражданско дело № 2430/2023 г. по описа на Районен съд – Пазарджик с предявен частичен осъдителен иск по реда на чл. 2, ал. 1, т. 7 от ЗОДОВ срещу Прокуратурата на Република България за причинени неимуществени вреди от незаконно искане до съда за използване на СРС. По повод постъпил сигнал в НБКРС от гражданина е извършена проверка дали спрямо него са прилагани неправомерно СРС. Националното бюро не е установило нарушение в процедурите по ЗСРС и НПК. Съдът е приел като доказателство констатациите от проверката и е отхвърлил предявения иск. Решението е влязло в сила.

През отчетния период не са постъпвали заявления за достъп до обществена информация и не са взети решения за предоставяне на достъп или отказ до обществена информация.

Годишен доклад 2023

**ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ.
СТАНОВИЩА ПО ВНЕСЕНИ ЗАКОНОПРОЕКТИ
В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

V. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ. СТАНОВИЩА ПО ВНЕСЕНИ ЗАКОНОПРОЕКТИ В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

1. Работни срещи

През 2023 г. Националното бюро организира и проведе работна среща с органите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС. На срещата присъстваха и представител на ККССПИСРСДДЗЕС при Народното събрание и заместник-ректорът на Академията на МВР. Провеждането на работната среща с представители на всички органи, участващи в процедурата по ЗСРС, е важна крачка към осъществяване на междуинституционален диалог между компетентните органи в съвместно търсене на решения за подобряване на режима по използване и прилагане на СРС.

Срещата имаше за цел да се представят и обсъдят констатираните в хода на комплексните проверки през 2023 г. пропуски, нарушения и добри практики при искане, разрешаване и прилагане на СРС, и при съхраняване и унищожаване на информацията, придобита чрез тях, както и намиране на най-добрите решения от органите, използващи процедурите по ЗСРС.

Представителите на органите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС се обединиха около предложения за уеднаквяване на практиката, които да доведат до преодоляване на спорните случаи в полза на правата на гражданите и създаване на устойчиви практики срещу незаконосъобразно прилагане на СРС. Предложенията за подобряване на процедурите по ЗСРС и НПК бяха в следните насоки:

- ✓ прилагане на формата за изготвяне на искане за използване на СРС, обсъдена на срещата;
- ✓ в искането за използване на СРС да се посочва дали лицето е кандидат за изборна длъжност по смисъла на Изборния кодекс (за времето от публикуване на кандидатските листи до обявяването на изборните резултати). Заявителят предварително да извърши проверка за това обстоятелство.;
- ✓ специализираната дирекция „Противодействие на корупцията“ в Комисията за противодействие на корупцията, като орган по чл. 13, ал. 1, т. 7 от ЗСРС, да посочва в искането особеното качество на лицето по чл. 6

от Закона за противодействие на корупцията и правното основание от нейната компетентност;

✓ в мотивите на искането да се посочва за предотвратяването, разкриването или разследването на кои от изброените престъпления се иска използването на СРС;

✓ когато се иска допълване, да се заявяват единствено способите от СРС, за които се иска допълнението;

✓ когато се иска допълване с включването на нов оперативен способ или на комуникатор, срокът да бъде в рамките на вече разрешеното искане за използване на СРС;

✓ наблюдаващият прокурор да иска използването на СРС за срока на разследване по досъдебното производство. Същият следва да бъде посочен в искането.;

✓ престъплението по чл. 321 от НК е самостоятелно основание за искане и разрешаване използването на СРС. Следва да се посочва конкретното изпълнително деяние на престъпната дейност за всяко от лицата, както и да се конкретизира времето и мястото на неговото осъществяване.

Ако са налице данни за вторична престъпна дейност, осъществена в съвкупност с образуване/ръководене/участие в ОПГ, в искането и разрешението следва да се съдържат факти и обстоятелства за тази дейност.

✓ в искането за използване на СРС по отношение на лице от ОПГ да се посочва местоизвършването на престъпното деяние, с цел правилното определяне на териториалната компетентност на органа по чл. 15 от ЗСРС;

✓ при искане за използване на оперативния способ „служител под прикритие“ в разрешението да се вписва идентификационния номер, който е даден от съдията. В случай на продължение на срока за прилагане на СРС да се вписва същия идентификационен номер;

✓ при искане за използване на основните оперативни способности едновременно с тези по чл. 10б и 10в от ЗСРС на органа по чл. 15 от ЗСРС се препоръчва произнасяне с отделни разпореждания, с цел спазване на принципа „необходимост да се знае“;

✓ уведомление по чл. 22, ал. 4 от ЗСРС се изпраща от прилагащата структура на съответните органи по чл. 13 и чл. 15 от ЗСРС след цялостно приключване на процедурата по прилагане на СРС, а не след изтичането на срока за всяко разрешено искане. В уведомлението да се посочват приложените оперативни способности.;

✓ разпоредбата на чл. 175, ал. 7 от НПК е приложима единствено за органите по чл. 173, ал. 1 от НПК;

-
- ✓ доклад по чл. 29, ал. 7 от ЗСРС се изготвя след цялостното приключване на процедурата по прилагане на СРС за всяко лице/обект отделно. Доклад не се изготвя след изтичане на срока по чл. 21, ал. 1 от ЗСРС, когато е направено искане за продължаване срока на прилагане по реда на чл. 21, ал. 2 и ал. 3 от ЗСРС;
 - ✓ отново беше подкрепено становището на НБКРС за необходимостта от създаване на единен електронен регистър в органите по чл. 15 от ЗСРС за недопускане дублирането на искания за използване на СРС.

Националното бюро организира и проведе работна среща с ръководството на ДКСИ и с представители на МВР за необходимостта от намиране на практическо решение относно съхраняване на искания и разрешения за използване на СРС, отложени в прекратени преписки на предварителен отчет. В настоящата законодателна уредба не са регламентирани ред и срок за унищожаване на документи във връзка с процедурите по ЗСРС. Националното бюро поддържа становището, че до създаването на такъв ред тяхното съхраняване следва да продължи да се осъществява от заявителите без ограничение на срока за това.

Представители на НБКРС взеха участие в провеждането на обучение на служители от Министерство на вътрешните работи - използващи СРС, в Академията на МВР, по следните теми:

- Същност, правна регламентация и принципи при използването на СРС.
- Изготвяне на искане за използване на СРС - примерна форма на искането за използване на СРС. Съдържание, съгласно чл. 14, ал. 1 от ЗСРС:
- Допускани пропуски, даващи основание за постановяване на пълни или частични откази за използване на СРС от органите по чл. 15 от ЗСРС.
- Случаи, в които органът по чл. 16 от ЗСРС не е дал писмено разпореждане за прилагане на СРС или е дал разпореждане за прекратяване прилагането на СРС преди изтичането на срока.
- Действия при получаване от прилагания орган на уведомление по чл. 22, ал. 3 от ЗСРС.

- Съхраняване и унищожаване на информацията, придобита чрез СРС. Използване на резултатите от прилагането.

- Доклад по чл. 29, ал. 7 от ЗСРС.

Националното бюро, счита че е необходимо и полезно за служителите от структурите на МВР провеждането на обучения, с цел подобряване на дейността им по ЗСРС.

Председателят на НБКСРС и служител от сектор „Специализирана администрация“ участваха в семинар на тема „Прилагане на СРС спрямо лица, заемщи висши публични длъжности по смисъла на чл. 6 от ЗПКОНПИ“ по покана от КПКОНПИ.

В продължение на установеното ползотворно сътрудничество с Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ – МВР, представители на НБКСРС взеха участие като лектори в организирани семинари по следните теми:

- Повишаване капацитета на Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ за по-ефективно разследване на организираната транснационална престъпност;

- Прилагане на ЗЕС и ЗСРС за документиране и разкриване на корупционни престъпления. Констатации, препоръки и установени добри практики от НБКСРС. Сътрудничество и взаимодействие с ДАТО и с други структури на ГДБОП-МВР по линия на корупционните престъпления. Ролята на Евроюст при осъществяване на международно сътрудничество при разследване на случаи на корупция.;

- Добри практики чрез прилагане на ЗЕС и ЗСРС за документиране и разкриване на престъпления по линия „Контратероризъм“. Констатации и препоръки от НБКСРС. Сътрудничество и взаимодействие с Агенция Митници и други структури на ГДБОП-МВР по линия на „Контратероризъм“. Ролята на Европол при осъществяване на международно сътрудничество с отдел „Контратероризъм“.

2. Становища по предложения за законодателни промени

В изпълнение на своите функции по чл. 34е, ал. 1 от ЗСРС през периода 2019 г. - 2023 г. Националното бюро е установило известни трудности при прилагането на разписаните законови процедури по използване и прилагане на СРС, както и по съхраняване и унищожаване на придобитата чрез тях информация. За преодоляването им са представени на вниманието на ККССПИСРСДДЗЕС предложения на НБКСРС, съгласувани с органите по чл. 13, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС за изменения и допълнения в действащите нормативни актове, които биха довели до подобряване на процедурите, разписани в НПК и ЗСРС.

Националното бюро е изразило становище до ККССПИСРСДДЗЕС, Комисията по правни въпроси и Комисията по вътрешна сигурност и обществен ред при 48-то Народно събрание във връзка с проект на Закон за изменение и допълнение на НПК, № 48-254-01-17/2022 г. и законопроект за изменение и допълнение на НПК, № 48-254-01-80/2022 г. Разгледаните предложения за изменения на НПК са в насока увеличаване броя на органите и на правомощията им при използване на СРС. В изпълнение на своята задача, регламентирана в чл. 34б, ал. 1 от ЗСРС, НБКСРС застъпва принципното разбиране да не се увеличава броят на заявителите по чл. 13 от ЗСРС, тъй като това би довело до възможност за дублиране на процедурите по ЗСРС, надвишаване на допустимите срокове за прилагане на СРС и злоупотреба с конституционните права на гражданите.

Националното бюро е изразило становище до ККССПИСРСДДЗЕС относно внесен в Народното събрание от Министерски съвет законопроект № 49-302-01-19/2023 г., с който се правят допълнения на ЗСРС и в Закона за кредитните институции за включване на териториалните звена на ГДГП, като органи по чл. 13, ал. 1 от ЗСРС. Становището на НБКСРС е, че с увеличаване броя на органите, имащи право да искат използване на СРС едновременно с другите структури, предотвратяващи или разкриващи същите престъпления, се създават условия за прилагане на СРС по отношение на едно и също лице за едно и също престъпление от различни структури или органи по чл. 13 от ЗСРС.

През 2023 г. във връзка с постъпило писмо от Министерство на правосъдието, Националното бюро предостави подробна информация с оглед изготвяне на становище на българската държава по жалба № 45864/22, Кънев и Български хелзинкски комитет срещу България, пред ЕСПЧ.

Годишен доклад 2023

МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

VI. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

Международен обмен на информация. Участия в международни форуми и конференции на надзорни органи

И през 2023 г. Националното бюро продължи да развива международно сътрудничество в рамките на законово регламентираните си правомощия, като независим държавен орган.

Председателят на НБКРС - г-н Пламен Колев, и г-н Огнян Стоичков – член на Националното бюро, участваха в петата Европейска конференция за надзор на разузнаването 2023 г. (EIOC 2023). Конференцията бе организирана от Комитета EOS (Норвежкият парламентарен комитет за надзор на службите за разузнаване и сигурност), в сътрудничество с Датския съвет за надзор на разузнаването (ТЕТ) и двата шведски надзорни органа – Съвета за сигурност и защита на интегритета (SIN) и Инспектората за външно разузнаване на Швеция (SIUN).

Европейската конференция за надзор на разузнаването се реализира за пети пореден път, като през 2023 година в Осло се събраха представители на надзорните органи от 16 държави, както и участници от други организации.

По време на конференцията бяха обсъдени основни теми, свързани с предизвикателствата пред надзора над разузнавателните дейности, системите за контрол, както и съдебната практика на ЕСПЧ. Дискусиите бяха насочени към усъвършенстване на законодателствата и подобряване на надзора, отнасящ се до чувствителната разузнавателна информация, в съответствие с новите технологии и съвременните начини за събиране на информация от разузнавателните служби и службите за сигурност.

Председателят на Националното бюро г-н Пламен Колев запозна участниците в конференцията с годишния доклад за дейността на НБКРС през 2022 г.

Отчетността и комуникацията при работата на надзорните органи в сферата на разузнавателната дейност са от изключително значение за повишаване на общественото доверие в работата на разузнавателните служби. Разгледани бяха актуалните проблеми в международната дейност на разузнавателните служби, свързани с липсата на разпоредби относно

контрола върху разузнаването на международно равнище, а така също и с нарушенията, извършени от разузнавателните служби. Участниците се обединихме около предложението за създаване на глобална платформа за обмен на информация, сътрудничество и научни изследвания.

Европейската конференция за надзор на разузнаването 2023 г. предостави възможност на надзорните органи в областта на разузнаването и националната сигурност от различни държави да обменят опит, мнения и добри практики, както и да развият нови подходи за подпомагане на сигурността и за защита на основните човешки права.

През м. ноември 2023 г. година г-н Пламен Колев и г-н Огнян Стоичков взеха участие и в Международния форум за надзор на разузнаването (ИОФ2023), който се проведе във Вашингтон, САЩ. Това е първият форум, организиран в Северна Америка, след като за петте предишни издания страни-домакини бяха европейски държави. Форумът бе организиран с любезното съдействие на Юридическия колеж на Американския университет във Вашингтон по програмата „Техника, право и сигурност“, и Центъра за международна сигурност и право „Робърт Щраус“ към Тексаския университет в Остин.

На форума присъстваха представители на надзорни органи от различни демократични държави по света, чиято основна цел е да се засили сътрудничеството и комуникацията между сходните структури, както и да се обмени практически опит.

Участието на НБКРС в подобни форуми е ключово за насърчаване на международното сътрудничество и обмяната на информация и позиции по актуални въпроси, свързани с националната сигурност и защита на правата и личния живот на гражданите. Националното бюро продължи тенденцията и през 2023 г. да бъде стабилен и надежден партньор на международната общност, работеща в сферата на сигурността и защита правата и свободите на гражданите.

Отправена е покана до Националното бюро да бъде организатор и домакин на Европейската конференция за надзор на разузнаването през 2025 г. или 2026 г.

Годишен доклад 2023

ОРГАНИЗАЦИЯ НА
АДМИНИСТРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

1. Структура на администрацията

Общата численост на персонала е 21 щатни бройки, от тях действително заети към края на 2023 г. са 19 щатни бройки.

1.1. Обща администрация

Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на НБКРС, създава условия за осъществяване дейността на специализираната администрация и извършва технически дейности по административното обслужване. В Общата администрация е сформирани сектор „Финанси и счетоводство“, който осъществява планиране, управление и контрол на финансовите ресурси, финансово осигуряване дейността на НБКРС и неговата администрация.

1.2. Специализирана администрация

Специализираната администрация подпомага осъществяването на правомощията на НБКРС, като участва в извършването на проверки на органите по чл. 13, чл. 34н, чл. 15 и чл. 20 от ЗСРС относно спазването на закона по отношение на дейности, свързани с разрешаване, използване и прилагане на СРС, съответно съхраняване или унищожаване на придобитата чрез тях информация, като анализира, систематизира и обобщава информация и изготвя експертни становища и предложения.

2. Финансова дейност. Бюджет и финансов контрол

Националното бюро прилага програмен формат на бюджет като се изпълнява бюджетна програма „Контрол на специалните разузнавателни средства“ във функционална област „Наблюдение на процедурите по разрешаване, прилагане и използване на специални разузнавателни средства“.

С чл. 47, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. е приет бюджет на Националното бюро в размер на 1 921 100 лв.

Общият размер на отчетените в края на 2023 г. приходи е - 10 лв., а на извършените разходи 1 454 237 лв.

През 2023 г. е извършен финансов одит от Сметна палата на РБ на Годишния финансов отчет на НБКРС за 2022 г. С изготвения окончателен одитен доклад е изразено мнение, че отчетът на Националното бюро дава вярна и честна представа за финансовото му състояние, за финансовите резултатите от дейността му и паричните потоци към 31.12.2022 г.

Финансовото управление и контрол в НБКРС се осъществява чрез системата за финансово управление и контрол, включваща политики, процедури и дейности, целящи да се осигури разумна увереност, че целите на организацията се постигат чрез съответствие със законодателството, вътрешните актове и договори; надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативна информация; ефективност, ефикасност и икономичност на дейностите; опазване на активите и информацията; предотвратяване и разкриване на измами и нередности. Въведени са процедури за осъществяване на текущ контрол върху изпълнението на поетите финансови ангажименти и сключените договори и за последваща оценка на изпълнението.

Показатели	Закон за 2023 г. (в лв.)	Уточнен план за 2023 г. (в лв.)	Отчет към 31.12.2023 г. (в лв.)	Изпълнение % спрямо уточнения план
ПРИХОДИ:		0	-10	
Други приходи			-10	
РАЗХОДИ:	1 921 100	1 921 100	1 454 237	75.70%
Текущи разходи	1 826 600	1 826 600	1 439 473	78.81%
Персонал	1 400 100	1 410 882	1 229 336	87.13%
Издръжка и други текущи разходи	426 500	415 718	210 137	50.55%
Капиталови разходи	94 500	94 500	14 764	15.62%

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мисията на Националното бюро е да се гарантира законността на процедурите при използване на специални разузнавателни средства от правоохранителните и правораздавателните органи – същите да се използват единствено за предотвратяване, разкриване и разследване на тежки умишлени престъпления по предвидените в Закона за специалните разузнавателни средства и Наказателно-процесуалния кодекс състави от Наказателния кодекс, както и по отношение на дейности, свързани с националната сигурност. Спазването на процедурите по ЗСРС и НПК, не води до нарушаване правата и свободите на гражданите.

Националното бюро продължава да работи за постигане на основните си стратегически цели:

- ✓ Активно наблюдение на процедурите по искане, разрешаване и прилагане на СРС и организацията по съхраняването и унищожаването на информацията, получена при използването на СРС, чрез промяна на формата и честотата на извършените проверки на структурите по чл. 13, чл. 15, чл. 34н и чл. 20 ЗСРС.
- ✓ Активна работа по сигнали от граждани, представляващи съществен източник на информация, с цел установяване на неправомерно прилагане на СРС.
- ✓ Обмен на информация със сродни международни надзорни органи, законодателни решения и добри практики в други държави, свързани със защита правата на гражданите с цел усъвършенстване на националната дейност свързана с прилагане на СРС.
- ✓ Въвеждане на единен електронен регистър за СРС при органите по чл. 15 от ЗСРС и електронни регистри в органите по чл. 13 и чл. 20 от ЗСРС.
- ✓ Усъвършенстване на процедурите, свързани с прилагането на СРС и защита правата на гражданите, на база изучаване и анализиране на международен опит, законодателни решения и добри практики в други държави.
- ✓ Усъвършенстване на дейността на НБКСРС в съответствие с решения на Европейският съд по правата на човека и предизвикателствата при използване на новите технологии от прилагашите структури, и необходимост от изготвяне на становища по предложения за промени в националното законодателство.

Водени от разбирането за важността на комуникацията и задължението за отговорно, обективно и безпристрастно отношение по всеки казус, се надяваме да убедим обществото, че полагаме всички необходими усилия, за да бъдат защитени в максимална степен правата и свободите на гражданите.

Наред с основната цел - отчет пред Народното събрание, публикуването на доклада е насочено към информиране на обществото за осъществените през 2023 г. функции по наблюдение на процедурите по ЗСРС и повишаване на прозрачността при отчитане на дейността на Националното бюро.

ГОДИШЕН ДОКЛАД
2023

